

451366

LANURI

G. Limbășanu: Casă veche din Mediaș

L A N U R I

REVISTĂ DE CULTURĂ

APARE LA DOUĂ LUNI

BCU Cluj / University Library Cluj

Redacția și Administrația : Mediaș, Str. Armurierilor No. 8

Abonamente : 1 an Lei 120. Instituții Lei 500.

Un exemplar Lei 25.—

BALADĂ PENTRU CÂNTĂREȚ

Vânturar, te duci zănatec
pe cobuz de-argint sălbatec.
Calci pe orgi și coliere:
gărgărițe verzi de miere.
Ars de cer și anatemă,
sub furtunile cu stemă.

Pasul:
candelă, fanar,
în botfori de nenufar.

Dragostea,
ți-e logostea,
cu urciur de fiere'n ea.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Inima:
viespar, undrele.

Coasta:
mușuroiu de stele.

Luna, strai
suflet cu rai,
curge trențe de pe tine
jerpeleală de rubine.

Dar la mâinile-amândouă
ai cătușe reci de rouă,
și la gât, bătut în ghint
cu cinci litre de argint
duci cinci litre mari de vis
și-o oacă de paradis.

Hoț, tâlhar de campanule,
vechiu geambaș de libelule,
treci bolborosind cuvinte
de amnar și mărgărinte,
aiurând și pierde-vară,
furând melci și tămâioară...

Hei, bătu-te-ar sfinții toți,
derbedeu de-azur și hoț,
mălăeț golan răsleț
scris în aur pădureț.

Mânca-te-ar zodia, smeul,
serpii groși cât curcubeul!
Unde mergi călcând lunatec
pe cobuz de-argint sălbatec,
hoțoman
prin măghiran,
slugărind pe la străin
pentr'un cântec, pentr'un crin?

— Merg ca să mă bag argat
la un dor de matostat.
Nu la grajd, nici în ogradă,
ci la glesnă de zăpadă.

Și simbrie ce i-aș cere?

Ochii mari cu juvaere,
dinții cu mărgăritare,
sânii triști cu mărțișoare.

RADU GYR

PERSONALITATEA LUI P. CERNA*)

Inercând un portret literar al lui Cerna, va trebui să privim, retrospectiv, considerațiile făcute asupra poetului și a operii sale de până aici, și cu acestea, să sintetizăm într'un corolar, elementele principale care es în relief ca trăsături esențiale, fundamentale.

Născut, pentru literatură, în sfera celui mai puternic eminescianism și apoi, prins de vârtoarea celui mai sterp curent, semănătorismul, Cerna a avut de dat o luptă pe două fronturi și din două puncte de vedere: și de fond: ideologic; și de formă: estetic.

Am arătat pe rând trecerea poetului prin aceste două faze, precum și relațiile care s'au stabilit atunci între el și ambele curente.

Sforțările lui Cerna de a scăpa de sub robia eminesciană au fost crâncene. O bună parte a operii sale este compromisă de această neîmplănzită apăsare, care a făcut pe unii critici să-l conteste cu totul, socotindu-l un palid imitator al lui Eminescu. Prin găsirea câtorva mici asemănări, dintre poet și predecesorii acestuia, pe deoparte, și prin influența suferită dela Eminescu, pe de alta, s'a căutat evidențierea lipsei oricărei picături de originalitate, cu atât mai mult cu cât lui Cerna nu i s'au reliefat calitățile, aportul adus în evoluția lirice noastre. Fără îndoială că metoda aceasta dialectică a fost foarte arbitrară, dupăcum, de altfel, ea nu a putut aduce mari neajunsuri, de îndatăce s'a observat prin aceasta un tendenționism. Căci, precum am arătat, am găsit asemănări foarte apropiate între Eminescu și Alexandrescu. Comparându-le numai pe acestea, am fi putut concluda că: *Impărat și Proletar, Epigonii, Scrisoarea III* etc. sunt imitații ale *Anului 1840* și *Umbrei lui Mircea*

*) Din volumul *Viața și opera lui P. Cerna*, în curs de apariție la „Cartea Românească“.

la Cozia, sau că *Floare Albastră* și *Atât de fragedă* sunt influențele poeziilor *Prieteșugul*, *Amorul* și *Nu a ta moarte*? Am putea numai pentru aceste motive, reduce pe cel mai mare poet al nostru la un snob deal lui Gr. Alexandrescu? Și ne rezumăm numai la literatura românească, fără să mai pomenim, în cazul lui Eminescu, de reminescențele din Cerri, Keller, etc. Tot așa am putea să-l reducem pe Octavian Goga, amintind de *Cântec*, referindu-ne la poetul ungar Petőfi.

Dacă i s'au adus lui Cerna invinuri ce privesc forma poeziilor sale, am putea să le opunem, nu cu multă greutate, părerea lui Alois Riegl, pentru care tehnica joacă rolul de pe planul al doilea, că aceasta nefiind factor creator ci mai mult o ancilie a fondului ba, de foarte multe ori, chiar o piedecă a lui — bine înțeles, păstrând rezervele convenite față de voința de artă a estetului german. Dar, discutând mai serios, fără îndoială că, prin aceste rânduri, n'am putea aduce o scuză defectelor tehnice ale poeziei lui Cerna, știind că în artă, talentul este, printre altele, mai presus de toate, darul de a înfățișa ceea ce simt și alții, de a realiza esteticește conținutul de idei și de sentimente într'o ființă psiho-fizică, în contactul căreia să vibreze oricine are o priză ca atare.

Și Cerna, conștient de aceasta, „ca un artist de-a-pururi nemulțumit de sine,“ nu se cruță. În teza sa de doctorat scrie: „Opera de artă, primește existența sa, relativ independentă, prin transformarea unui cuprins sufletesc într'un material concret-exterior. Pentru poet un astfel de material este limba.“

În consecință, Cerna „nu se mulțumește cu simple utilizări ale unui vocabular găsit de-a gata, ci-l fructifică, îl înoeste, și-l îmbogățește“: (*Chemare, Șoapte, Noapte, Torquato către Leonora*, etc.). El insistă la aceasta pentru că „lipsa de armonie vocală și gradație

ritmică e ceea ce ne micșorează plăcerea atât de multor poezii, excelente și în alte privințe ca ale unui Hebbel și, uneori chiar, ale unui G. Keller. Iar dacă unii critici vor să pună pe Shelley, ca liric chiar, de asupra lui Byron, explicația trebuie căutată mai întâi, în miraculoasa muzică a cântecelor lui Shelley“.

Referindu-ne la poezia lui Cernă, ca și la rându-urile lui de mai sus, poetul are marele merit — pe lângă acela de-a se fi rupt din atmosfera dominantă — de-a-și adecva forma fondului. Cât privește imputarea pe care i-a adus-o Ilărie Chendi — ca și d-l Eugen Lovinescu — pentru un abuz de interjecții: „O, steaua mea!“ „O, Zee!“ „O, noapte!“ etc., pe motivul că acestea nu mai sunt la modă, n'avem decât a spune că arta nu se creiază și nici nu trăiește după modă. Aceste interjecții — excluzând intențiile tendențioase de-a le aduna la un loc, ca, prin repetiție, să dea o înfățișare sufocantă — privite numai acolo, unde ele sunt plasate de către autor, le găsim la locul lor, colaborând cu fondul — fără nici o prisosință sau supărare. Dacă am fi constrânși să recunoaștem expresiile poeziei lui Cernă — sau fie el oricare alt autor — ne-am mulțumi să răspundem odată cu I. L. Caragiale că opera de artă câtă vreme „are viață, aibă-o pentru azi-măine sau pentru veacuri, ea va fi trăit, și asta e condiția ființei: viața, nu durata vieții“. (*Câteva păreri*).

Dar pe lângă viață, opera lui Cernă are și durată; faptul că volumul său de poezii a ajuns până'n prezent la a șasea ediție este ce mai elocventă mărturie. Este un record pe care puțini din marii noștri lirici l-au ajuns.

Totuși, să trecem mai departe. Este Cernă un autor de dizertații versificate sau un simplu retor al versului, așa dupăcum, deasemenea, s'a mai lăsat să se'nțeleagă? Nu cumva ne aflăm în fața unor critici

prea puțin psihologi? Căci niște sentimente așa puternic stenice, pline de un optimism care face să vibreze întreaga natură, cum ar fi putut fi exprimate altfel? Se poate ca asemenea frenezie să facă impresia de retorism unui critic care urmărește fraza prin compas, fără să țină seama de adevărul afectiv. Că, uneori Cerna este patetic, patetismul său, chiar socotit verbalist, este o explozie ce conține în mod inerent sentimentul și ideea printr'o redare sintetică, spontană. Insuși d-l Eugen Lovinescu recunoaște că o „astfel de frenezie erotică nu putea fi tradusă decât printr'o egală frenezie verbală.“

Este atât de firesc acest lucru!

Cazul lui Cerna, luat ca atare, poate fi identificat cu acela a lui Alfred de Musset. Poetul francez nesocotește forma pentru a da cât mai multă libertate sentimentelor, ideilor. Cerna pune mai presus de toate verva și freneticul său entuziasm pentru exteriorizarea cât mai completă și imediată a emoției ce iradiază nestăpânit, până la explozie.

O adiacență comparativă este și mai salutară pentru poetul român, între Giacomo Leopardi și Cerna. Citind cele mai bune poezii ale poetului italian: *Ultimo canto di Saffo*, *Alla Luna*, *Amore e morte*, *La ginestra*, *Il sogno*, *Alla suo donna*, etc., vom găsi fraze mai mari de zece versuri, presărate cu numeroase interjecții, dintre care o! se repetă tot de atâtea ori, dacă nu de mai multe. Și cu toate acestea, fondul și valoarea estetică a poetului italian, au făcut ca opera acestuia să fie consacrată de toate literaturile. Și lui Leopardi i s'ar putea imputa mai repede defectuozități ca cele susamintite. Poetul dela Recanati este unul dintre cei mai mari lirici ai pesimismului european. O formă de exteriorizare ca a lui se pretează mult mai

greu la un fond pesimist, decât s'ar preta una de un optimism ca acela al lui Cerna.

Este foarte ciudat cum cercetată în cele mai mici amănunte ale ei, opera lui Cerna presupune atâtea influențe, mai puține de fond, mai multe de formă, și cum, cu toate acestea, lasă impresia unei adevărate arte, care se bucură și de puterea emoției estetice și de aceea a rezistenței. Ciudățenia aceasta însă, își are explicația ei. Deși critica operii de artă nu este ceva de proveniență tocmai nouă, totuși această disciplină este departe de-a atinge abstractul în chip matematic. Mult invocata comparație între cadavrul de disecție și opera de artă n'a reușit încă să ne convingă de imperfecția posibilităților critice, pe deplin. Cu cât voim să fim mai preciși, măsurând interpretativ cât mai minuțios, cu atât suntem siliți a recunoaște mai mult relativitatea acestei exactități. Fluidul substratuar, imanent oricărei ființe, nu poate fi prins niciodată în formule, ci numai simțit în clipe de fericită inspirație. Este ceace, fără hazard, ar putea fi concretizat prin faimoasele versuri din *Élévation* ale lui Baudelaire :

*Derrière les ennuis et les vastes chagrins
Qui chargent de leur poids l'existence brumeuse,
Heureux celui qui peut d'une aile vigoureuse
S'élançer vers les champs lumineux et sereins!*

*Celui dont les penses, comme des allouettes,
Vers les cieux le matin prennent un libre essor,
— Qui plane sur la vie et comprend sans effort
Le langage des fleurs et des choses muettes!*

Dacă — judecat prin efectul operii sale — Cerna nu a putut creia singur școală sau curent literar, nu însemnează că, prin cecece a realizat, nu poate fi considerat ca un remarcabil talent.

Ca poet gânditor, Cerna se situează alături de Alexandrescu și Eminescu, ca o verigă de filiațiune a lanțului gândirii poetice românești. Tributar, în mare măsură tehnicei maestrului său, Cerna isbutește să se diferențieze de el. De unde materialul genialului nostru poet este din *ruine, moarte, jale, suferință, amărăciune, nimicnicie, regret*, — înfârșit totceea poate arăta resemnarea celei mai cumplite desnădejdi — la Cerna *bucuria, căldura sufletească, binecuvântarea vieții, fericirea*, alcătuesc acelaș material. Pecând „universul acustic a lui Eminescu este făcut din șoapte, foșnete, îngânări, murmure, din sunete pierdute, molcome, line și abia auzite, din vaiere, auri și cântece de izvoare, din torsul greerilor și al cariilor, din baterea înecată a ramurilor și cutreerări de unde, din tot atâtea sunete câte se potrivesc de fapt cu înțelegerea lumii ca o iluzie și cu dulcele și pasivul său sentiment de viață*“, universul acustic al lui Cerna este Simfonia IX-a a lui Beethoven, în care clocotește întreaga natură, în toată vigurozitatea ei, participând cu sufletul frenetic al poetului, sărbătorindu-i fericirea, înălțătoarea dragoste de viață.

*

Luat din punct de vedere istoriografic, Cerna se plasează alături de marii noștrilirici posteminescieni, Coșbuc și Goga, egalându-i și formând cu aceștia o constelație triunghiulară, aducând fiecare aporturi diferite, în acelaș timp.

CONSTANTIN-STELIAN

*) T. Vianu op. cit.

CÂNTEC DE NOAPTE

Culcă-te înger, culcă-te cer senin,
Iar am să viu în zori și-am să miros a vin,
Ochii iar au să-mi fie fumurii
Și-ai să-ți întinzi mâinile după ei ca după jucării.
Culcă-te inimă, culcă-te copilaș,
Se-aprind luminile peste oraș...
Pentru obrajii tăi, pentru pâine,
Cine știe pe câte mâini m'oiu culca până mâine,
Pentru degetele tale de sîdef
Cine știe câți mă vor îndoii ca pe un gherghef...

Culcă-te puiule, culcă-te înger,
Pentru tine mă'nămolesc și pentru tine sânger,
Pentru genele tale 'nrourate
Cine știe, până mâine, câți mă vor înjura și m'or
[bate.

VIRGIL CARIANOPOL

VIS DE DEPARTE

Aș svârli cu-o bardă în cer
Ritmul vieților mărunte
Sufletul din mine, ger,
Ochiul meu, granit de munte.

Mila mea să fie pumn
Indurarea mea, blestem —
Trup clădit din nod de ulm
Un suspin de lume ferm.

Fruntea s'a plecat cu toamna
Să stingă-un meteorit;
Dor lovit în lung cu palma,
Palmă grea de om muncit.

Sânge cald dintr'un zăbun,
Melodia mea îl plânge,
În coclaur ce se stânge,
Vis de foc, vis de nebun.

I. MAICAN

PENTRU O LITERATURĂ ROMÂNEASCĂ

Hotărît, mulți dintre scriitorii noștri n'au intuiția literaturii care le poate da un prestigiu, printr'o intensitate de sentimente mai presus de vulgar. Peregrinarea prin anumite climate lubrice, nefixarea în timp, (cea mai mare greșală a unei literaturi) o scriere lângă istorie precum și un anumit stil de evocări bolnave, iată atributul unor scriitori români. Importul e prezent ca o necesitate exotică, nicidecum ca o integrare în realitățile românești. Nefixarea în timp a unui subiect, dă prilejul cel mai fericit de a confecționa o literatură rapidă, pentru aviditatea unui public semi-doct, care face din citit un snobism și care nici gând n'are să controleze. Iar stilul ușor, (cusătură simplă) alternând între obscenități și diminutivele lor, sunt iarăși mijloace pentru acapărarea unui public, care, în loc să fie ridicat prin scris la o altitudine morală, e încurajat și menținut în prostie, pentru a putea fi mai ușor înșelat.

Aceasta e literatura de comerț, pe care, nu ne sfiim a spune, provincia n'a încurajat-o nici odată. Nu numai fiindcă n'a avut posibilități materiale de a o susține, dar n'a fost nici în spiritul ei, mai lent, mai aproape de aer curat și de considerație pentru om.

Odată cu câștigul ce l-a dat acest fel de literatură și cu numele de scriitor citit ce și l-a procurat autorul respectiv, dar pe care istoria îl va renega, a pierdut nespus de mult *realitatea noastră românească*. Scriitorii, fie că s'au convertit pentru câștig, fie că pentru modă, au uitat că sunt români. Care sunt. Dl. Ovidiu Papadima, într'un bilanț literar al anului 1936, desigur, prea succint și unilateral, dar scuzabil prin intenție¹⁾ dădea citate din câteva cărți de epică ale anului trecut, unde

1) În revista *Sfarmă piatră* (anul II nr. 58)

lascivul, inconsistența stilului, dar mai ales totala detașare de vitalitatea românească, ocupau primul plan. Singura carte cu subiect românesc, *Nuntă cu bucluc*, semnată de Ion Iovescu, despre care am scris în această revistă (anul III, nr. 3, p. 178) aducea o gravă denaturare a satului românesc, unde, după autor, ar fi pătruns întregă atmosfera dubioasă a mahalalei, altă noțiune pentru fanariotism. Era acolo multă impudicitate verbală, numai caractere și tipuri diformate, o concentrare numai asupra ridicolului și asupra sexualității. Satul românesc a apărut nelegat de pământ, fără considerație pentru civism, înfâșșit, fără ideal.¹⁾

Alături de acest gen de literatură, efectuată cu perversități, se ridică drept și înalt, o generație de scriitori, care caută inima verde a colectivității românești și continuă, multiplicată în sensuri și evoluată în expresie, ideologia scriitorilor mai vechi, care au iubit numai ceiace poate iubi un român: cerul și inima țării sale. Ei caută o trăire în istorie, o înscriere în ritm. Au intuiția decadenței, dar tot pe atât a remedierii. E un adevăr acesta: când după un exod prin ideologii sterpe, scriitorul vrea să se sinucidă, cineva îi șoptește: gândește-te, ai și tu o Țară! Nici când cuvântul acesta nu va deștepta mai emotive, mai nestăpânite rezonanțe. Intoarcerea va fi patetică, vinovată și caldă.

Tineretul acesta pornește de-adreptul prin livezile țării. Inspirația lui trece din dragoste în dragoste, prin elegia pădurilor, prin aurul munților și revine lângă

1) În cronică ce o scrisesem asupra acestei cărți, ne arătam totuși speranța în scrisul lui Ion Iovescu. Credeam într-o convertire la adevăratul element românesc. Ia o carte, nu de suprafață ci de secțiune verticală. Dar între timp autorul anunță altă carte, *Un proces cu daraveră*. Șablonul e vizibil. Succesul acesta câștigat rapid, îmbată fermecător pe diletanți.

biserică și lângă prisacă. Uneori, din toamnele românești, pornește fluierul mestecenilor. Cineva se întoarce prin alte ținuturi. Anii se deschid și istoria e prezentă și istovitoare în frumusețea ei eroică.

Această nouă generație de scriitori subordonează literatura unui ideal, o utilizează pentru rezolvarea unei mari misiuni românești, făcând deci din ea un mijloc, când ea ar trebui să fie numai scop. Dar această duplicitate poate fi îmbucurătoare, mai ales pentru aceia care caută morala unei literaturi. Alături de scrisul plesnind de infecție, de scrisul insipid și neintegrat în mersul istoriei, literatura aceasta tânără încearcă să se confunde cu însăși existența țării, cu cerul, cu pământul, cu durerea ei. Dar o confundare organică, nu una formală și echivalentă cu șantajul¹⁾.

*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Necesitatea unei literaturi românești, apare deci tot mai stăruitoare, tot mai evidentă. Întâi o literatură de idei. Ea este astăzi cea mai insistent chemată să să dirijeze atitudinile unui tineret pentru care oficialitatea și instituțiile de cultură nu depun nici un interes și care este considerat recalitrant și needucat, atunci când caută să-și rezolve destinul lui opoziționist și fremătând pentru o încadrare în actualitate. Ne trebuie o literatură a marilor probleme românești, o literatură de comentarii a curentelor sociale și politice, — și mai ales, o definitivă optare, o polarizare înspre românismul organic, sufletesc. Necesitatea unor astfel de cărți o dovedesc multele discuții

1) S'a observat, credem, și de alții ironia ce ne-a servit-o I. Peltz, cu romanul său *Tară bună*, unde titlul vrea să batjocorească cea mai frumoasă calitate a românului, buna cuviință. Iar caligrafia titlului, specific românească, cu caractere de biblie, e intenționată, pentru o mai ușoară inducere în eroare.

Pentru o literatură românească

asupra puținelor cărți de acest fel apărute în ultima vreme¹⁾.

Dl. Nichifor Crainic, în cartea mai jos citată, are un capitol unde caută să evidențieze o indisolubilă legătură între tineret și creștinism, opunând raționalismului glacial, misticismul creator. D-sa și-a ales pentru studiu, cum singur recunoaște, tineretul universitar, desigur cel mai apropiat D-sale și evident, cel mai clar în această privință. Dar acest tineret educat de alții într'un sens românesc, sau conducându-se singur și independent spre acest ideal, (ceiace e cazul) e destinat numai orașului. Nici unul dintre ei nu se va întoarce într'o ambianță rurală. Deci accentuarea repetată a unei educații numai a tineretului universitar, privează imensul nostru tineret dela sate, fie chiar și numai de o discuție asupra destinului său. În acest timp el s'ar resimți de efectele unei politici abjecte și care ar produce îngrijorătoare tumefacții în sufletul lui rural. Deaceia, o conducere a acestuia înspre veracitate, înspre o existență pur românească, dându-i posibilități spre o mai largă sagacitate în esența lucrurilor, e o datorie de mare importanță. Ar fi o contribuție indirectă la declinul politiceii sordide de partid, care ar cădea în caducitatea care îi stă la bază, dând astfel țărănimii noastre, în loc de o intrare în aberație și gnosticie, un ideal românesc, care întâlnindu-se cu fluidități ancestrale, va căpăta un caracter sempitern.

*

După cartea de idei și probleme românești, mod direct și insistent de a limpezi atributele epocii, vine cartea de literatură pură. Și revenim la ceiace am spus

1) E vorba de *Puncte cardinale în haos*, de Nichifor Crainic și *Naționalismul constructiv*, de Pompiliu Nicolău, ambele în editura Cugetarea. Prima o carte de ideologie culturală și națională, a doua mai mult tehnică și de statistică, tot atât de necesară.

la începutul acestor sumare considerații: vrem *cărți românești*. Și când zicem aceste cuvinte, am dori să li se dea cea mai înaltă interpretare. Nu vrem o carte scrisă numai în *limba* românească, ci una cu *temă* românească. Pentrucă până azi limba românească a fost un pretext, ca atâtea cărți anoste, celadonice, cu subiecte care interesează mai mult femeile ușoare, să treacă drept cărți românești. Și nu erau.

Viitoarea carte românească va trebui să o conceapă scriitorul tânăr. Și de regenerarea aceasta nu e capabil, să precizăm, numai scriitorul provincial. Vor fi și în capitală scriitori mari și cu potențe creatoare, dar acolo prea obsedează anumite subiecte, iar viața mai repede, cu efecte succesive și tari, nu poate da liniștea pe care o cere opera de verticală pătrundere.

În acest caz, scriitorii provinciali și cu acei scriitori din capitală care și acolo riscă a scrie adevărată literatură, vor trebui să pornească o efuziune, un curent pentru *românism în literatură*. Poezia, prin temă, prin rezolvare, prin utilizarea mitului folcloric și prin tot ce face scriitorul va putea găsi singur, trebuie integrată acestor cadre. Iar în proză ar trebui să reînvie chipurile de românească și creștinească trăire, istoria noastră în ce face are ea mai vital și pilduitor. Deci condamnarea ce se face vieților romanțate nu e deloc solidă. Noi găsim că acestea sunt și cele mai citite, dovadă că și cartea bună plăce publicului nostru.

— Accentuarea pe necesitatea unei întoarceri la trecut, nu înseamnă o ostracizare a inspirației din actual. Dar în acest caz, scriitorul va căuta ca în cartea sa prezența românismului cu toate problemele lui, să fie cât mai larg realizată.* Această e integrarea în istorie, de care vorbea odată un tânăr sociolog ardelean.

Pentru o literatură românească

Pe aceste două culmi ale românismului vor trebui să meargă tinerii noștri scriitori. Fie o investigație în trecut, fie una în prezent, amândouă tot atât de necesare pentru formarea noastră culturală, pe cât ar fi de românești.

*

E o certitudine că literatura scrisă în condițiile de mai sus, nu ar fi pe placul multor edituri bucureștene, unele nefiind obișnuite cu ea, deci necrezând în desfacerea lor, altele fiind din principiu contra ei, neplăcându-le problema românească, care le-ar aduce un sfârșit total, ca unor streini iridenți, în afara ideii naționale.

În astfel de împrejurări se pune insistent chestiunea unei *edituri naționale*, unde condițiile scrierii cărților să fie concepute pentru promovarea literaturii românești moderne, scrisă într'un stil de altitudine. Înțelegem deci o literatură nouă. N'am vrea ca intenția noastră să fie legată de românismul insipid exprimat, de semănătorismul prezent într'o revistă care apare la poalele Carpaților, semănătorism care trăește numai prin intervenție greșită și care e o detestabilă fantomă a curentului cândva apreciat. Înțelegem o literatură încadrată în forme de artă superioare, într'o limbă renăscută, dar păstrând specificul ei de literatură românească.

Acestea ar urma să fie criteriile unei edituri naționale, care deși idee nouă, nu e totuși, o utopie.

GEORGE POPA

POPAS IN BURGUL RĂSTIGNIT

Burgul răstignit pe ape'n pietre
se'nchină coborârei cerului de jar
și Dumineca zilei românești născută'n vetre
citește povestea scrisă cu sânge de cronicar.

Au răsărit lumini în dragostea de rouă
din ochii crăieselor, torcând fuior
de înfrățire cu primăvara nouă
poposită pe lan de stele, păzite de păstor.

Ca într'o rotire de vânturi pe zări
furia împacă suișurile spre nori,
săbiile destinelor cad în fluturări
și-o stea apare țării de două ori.

ION TH. ILEA

NOAPTE NOUĂ

In noaptea asta caldă și ploioasă
S'au sfărâmat zăvoarele la casă,
Căci primăvara vine să mă cheme
Spre stelele căzute în poeme,
Să stingă focuri vechi și să mă'ndoaie
Subt aripi verzi și brațele-i de ploaie.
Scăldându-mă'n săgețile-i de apă
La cupele-i celeste mă adapă,
Să sorb prelung miresmele din zări
Când zorii vin cu crini și lumânări...
Prin smălțuiri mă ducé'ncet de mână,
M'apropie de svâcnetul din tină
Unde se rupe drum din ochi de nea,
De undé'ncepe culmea ta și-a mea
Și-a tuturor ce-au fost și au să vie...
Căci primăvara varsă apă vie!

I. CH. SEVEREANU

REFACEREA GENERAȚIEI

Se știe că viața psihologică este cu atât mai intensă, cu cât existența individului este mai grea.

În căutarea banalei dar necesarei „pâini de toate zilele”, rațiunea se încheagă din ce în ce, inteligența devine tot mai strălucitoare, voința se întărește și devine continuă, în vreme ce sensibilitatea, imboldul tuturor creațiilor omenirii, se atrofiază într'atăta, încât oamenii care și-au păstrat-o, sau mai mult, și-au cultivat-o, sunt excepții rare. Sunt atât de puțini și atât de deosebiți, încât plutesc pe deasupra masei compacte de tipizați, într'o lume de ideal, într'o lume a lor, pe care nu o mai poate înțelege nici omul de după războiu, efeminat de existența acceptabilă, de existența care făcea ca suferința sufletească să fie compătimită ca un nenorocit și rar accident și nici cel de după războiu, care o privește cu indiferența cu care un cocoșat își privește infirmitatea, știind că nu va putea scăpa niciodată de dânsa. Individul de astăzi, așa a cunoscut întotdeauna viața: ca un accesoriu despre care n'ar putea spune dacă este folositor sau nu. Scopul nu îl poate preciza. Sufletul i-a fost organizat în senzul ei. Suferind mereu lovituri mai mult sau mai puși crude ale nenorocitei existențe, lovituri care niciodată nu se lăsau așteptate, obișnuința l-a făcut, încetul cu încetul, imun, atrofiind una din funcțiuni, a simțirii, în folosul celorlalte.

Aceasta este tragedia generației tinere de astăzi.

Căci, în realitate, turma aceasta lipsită de orientare, isbită de stâncile aspre ale haosului moștenit dela cei care, plictisiți de tihna și monotonia vieții, au căutat un divertisment, deslănțuind măcelul pe care Duhamel îl numește *Les sept dernières plaies*, se

găsește, nu atât în fața unei probleme, cât, mai mult, în fața unui înfricoșător tragism.

Sunt mulți cei care, trecând dincolo de pesimism au studiat tragismul, fără să meargă mai departe decât deducerea definiției, pe baza manifestărilor lui. Și, urmând drumul acesta, au trebuit să generalizeze lucrurile. *Intuiția tragică a vieții*,*) a d-lui George Popa este un singur exemplu, poate cel mai plastic.

Poate pentru că îl simt în ei, nimenea nu vrea să se ocupe de tragicul adevăratelor victime ale războiului, de tragicul generației tinere, care nu mai este o intuiție, ci un fapt. Un fapt simțit greu, care ar amenința să rateze întregul viitor ratându-i pionerii, dacă n'ar avea și sublimul dar de a stimula, în medii favorabile, puterea de creație, această comoară pe care unii indivizi reușesc s'o descopere în ei, s'o întrebuințeze, asigurând progresul în toate direcțiile, erijându-se în conducători ai masselor. Aceasta este regiunea în care tragismul provoacă mai multă durere mocnindă: sufletele care simt mult și judecă mult, sufletele *creatoare*.

În sufletul celor ce simt, dar, mai ales, *trăesc* tragismul unei vieți care din punctul de vedere material îi lasă nepăsători, presimțind-o ratată, se înfiripă năzuințe spre o eliberare de tot ceiace îi înlănțuie de pământ, de locul unde foiesc ca viermii, bălăcindu-se în mocirla josniciei lor, oamenii atât de mici, de orbi, de neputincioși și de închipuiți, ba chiar atât de pasivi.

Mănunchiul acesta de tineri, întinși ca o coardă de harfă, sub tensiunea vieții care mustește din ei entuziasm, revoltă și iubire, se simt afundați în mălul ratării generale, simt cum li se scurge tina pe

*) Lanuri An. III, No. 2, pag.

corp, rece, greșos, cum îi cuprinde din ce în ce, pătrunzându-le în toți porii, în organism, adânc, umplând tot, tot, tot, căzând greu și sinistru, în cascade murdare, peste dureri, peste dragostea lor, peste munții de nea ai năzuințelor, ucigând trup și suflet, prefăcând totul într'o fantomatică umbră, o cârpă în în care n'a mai rămas decât un rânjet îndobitocit și o resemnare nemărginită, lașă, dela care până la sinucidere este mai puțin de un pas.

Afurisit mâl al tuturor viciilor, flagelelor și a urii pe care situația aceasta disperată le-a proteguit, ajutându-le să se repeadă pe dată, în cele patru vânturi, nimicind Sufletul Omenirii!

Ca un fel de compensare a ratării, a morții pe care o poartă în faldurile sale de tină, Mâlul abruțizării a avut și o parte bună: a însemnat o amplă experiență, pe care cei ce într'adevăr mai puteau raționa în vârtejul acesta, și-au însușit-o. Pușinii altruiști rămași, au pornit o acțiune de revoltă împotriva tânjelii cu care Omul se lasă dus la tăere de împrejurări, pentru că nu era pregătit în lupta cu ele. Iată deci, un adevăr care îți umflă pieptul de mândrie, de încredere spontană în viitorul pe care tu îl frământă și-l torni în tipare: generația nouă, decăzută, moartă, putredă, reînvie din propria-i cenușă, ridicându-se mai tânără, mai plină de viață ca oricând, ca un uriaș care se ridică, în puterea unei revolte motivate, în fața indivizilor care vor moșteni Creațiile de astăzi.

Aceasta este marea taină a reculegerii, a reînvierii unei generații care a fost condamnată în văzul tuturor, primind, totuși cele mai strălucitoare epitete, toate punând în mâinile sale, viitorul Omenirii. Iată o generație care se găsește exact în cazul bolnavu-

tui pecetluit de știința doctorilor ca fiind sortit peste puțin morții, cu neputință de întoarcere și lăudat, totuși, de toți, cu fățarnicie și milă, pentru constituția-i robustă „care îl va însănătoși repede” și care, spre uimirea tuturor, dar mai ales spre necazul moștenitorilor, într’o bună zi se ridică din pat sănătos, mai puternic și mai plin de viață ca oricând, căci apropierea de moarte și voința de a trăi l-au fortificat.

Cazul acesta este foarte rar, dar izbânda tineretului postbellic, să nu uităm, este unică. Și ceiace susțin nu este o utopie. O întreagă generație învinge, câștigând laurii victoriei celei mai desăvârșite, în luptă cu viața.

În nebunia epidemică de care au fost cuprinse toate după marea și cea de pe urmă plagă a omenirii, tinerii au crescut și s’au format singuri, ajungând până la vârsta părguirii. În pubertate, începând să trăiască o viață sufletească, începând să meargă, deci, pe drumuri noi, descoperind lucruri care îi uimeau, dar mai ales îi desorientau, au avut nevoie de călăuze pricepute, care să le poată arăta căile bune, să le poată educa simțămintele pe care copiii le simțeau acuma în sufletele lor. Toți cei din jurul copilului care erau copți, experimentați, cunoscând cu ochii închiși drumurile pe care el abia a început a băjbâi cu naivitate, nepricepere și cu o îngâmfare copilărească, erau prea puternic contaminați de nebunia colectivă, prea prinși în mrejele unei vieți grele, „*qui donne l’haleine*,” din cauza ritmului sălbatec pe care-l adoptase, prea egoiști, prea abrutizați, pentru a se mai ocupa de educație.

O viață sufletească era fără rost. Nu era binevenită, în vârtejul alteia materiale, idolatre, având

ca idol acel caraghios disc de metal pe care, cu ajutorul unor cifre și litere s'a fixat, în doze mai mari sau mai mici întreaga posibilitate a unei existențe liniștite, făcând ca idealurile altruiste ale indivizilor de altădată să fie înlocuite cu acela scârbos de egoist, care este acapararea unei cât mai mari cantități de bani, căci, în virtutea aceluiaș fenomen, *Ban*, însemnează astăzi *Viață!* Acul ampère-metru-lui tuturor sentimentelor variază în funcție de bani, și ritmul vieții fizice și sufletești, este bătut de metronomul banilor. Omul se reproduce, înșeală, în funcție de bani. Copiii sunt neglijați, din cauza aceasta și sunt siliți să caute singuri explicația feluritelor fenomene exterioare care survin, la tot pasul, în viață. Mai mult, chiar, reacțiunile în fața lor, nu sunt cenzurate decât de neexperimentata rațiune a puberului, ba, de cele mai multe ori, impulsul acestora este instinctul. Cei mai mulți, rămân astfel, niște robi ai instinctului, căci nu sunt obișnuiți să se bazeze pe judecată. Concluzia este faptul că în felul acesta, ajungând în viață, găsesc închise porțile cu canaturi grele și implacabile, dincolo de care este fericirea, reușita, ca o cadână mult visată, din o mie și una de nopți, păzită cu strășnicie de un sultan gelos și egoist.

Au fost, însă, indivizi care au pornit *instinctiv* pe calea unei creații, fie literare, fie științifice, dar educative, prin faptul că fiecare era stăpânit de dorința unei explicații a vitregei stări de lucruri în care au văzut lumina zilei și au crescut. În afară de cultura din școală, pe care au asimilat-o, adaptând-o într'adevăr cerințelor prezente, și-au însușit, prin forța împrejurărilor, o experiență precoce, care le-a ridicat nivelul intelectului până la culmi nebănuite,

făcând astfel ca, educatori ai lor înșiși și ai întregii generații din mijlocul căreia au apărut, să se ridice și să o facă să reînvie, să producă. Totul se aprofundează, printr'o prismă nouă de vederi, aducând creații care, adaptate circumstanțelor actuale, trăesc prin ele înșile, arătând viitorului însemnătatea lor, pe care cei din generația trecută, epuizați și întârziați, nu le pot pricepe.

Aceștia au forțat porțile cadănei, nu numai pentru ei, ci pentru toți, stând straje, pentru a-i îndrepta, în marșul lor triumfal spre paradisul visat.

Mâini de fier au pus stăpânire pe fratele viitorului, îndreptându-l ferm, plin de încredere și de optimism spre apoteoză.

O generație tânără și viguroasă, strălucește ca un nou Apollo, în carul de foc al destinului, urcând spre acel Viitor, pe care toți i-l atribuie ei, căci acum se adeverește mai mult ca ori când, că viitorul este al generației de mâine, respectiv aceea tânără de azi.

I. URCAN

BĂTRÂNELE

(Fragment, după BAUDELAIRE)

In cute șerpuite de capitale vechi,
Unde orori de mângă se'nalță fermecate,
Pândesc, supus deapururi, pornirilor străvechi,
Făpturi ivite straniu, plăpânde și uscate.

Sunt prăpădite, strâmbe : au fost cândva invoalte :
Eponina, Laïs ! Stâlcite și gheboase,
Cu oase rebegite, să le iubim ! Nu's moarte.
Sub găurite fuste și sub țesuturi roase.

Târâș înaintează, de reci vânturi plesnite.
Tresar înfricoșate la zgomot de-omnibus,
Și strâng la subsuoară, moaște împodobite,
Un săculeț cusut cu flori sau cu rebus.

Pășesc mărunț săltat, ca mici păpuși smintite,
Sau trag piciorul trist, rănite animale,
Ori joacă fără voe, cu sârme învărtite
De diavol fără milă, din colțuroase șale.

Chircite precum sunt, au ochi de sfredel viu,
El licărește 'n bălți cu somnul bun de noapte.
Il au și pe-al fetidei din cerul azuriu,
Mirat și zâmbitor la zori și fructe coapte.

Ați văzut vreodată sicriul de bătrână,
Pe trup mic de copil nu-l credeți măsurat ?
In el așterne Moartea cu înțeleapta-i mână,
Ispititorul simbol și tot atât ciudat.

Treceți, biete drumete mici arătări de strane,
Prin chaosul fierbinte al marelui oraș,
Mame însângerate, sfinte sau curtezane,
Și ieri prea cunoscute cu numele gingaș.

Ați fost în mlădieri purtate 'n rară slavă
Și azi nu vă mai știm! Bețivul grosolan
Mânjește poala voastră cu dragostea-i mârșavă
Și-alătura vă strâmbă ștregarul, prost golan.

Sfioase rușinate și umbre ghemuite,
Infricoșate mergeți în abur de stafii.
Nimeni nu vă zâmbește, făpturi mereu lovite,
Fărâme de mizerie, coapte pentru vecii!

Dar eu, din depărtare, cu mângâieri curate,
Vă drămuiesc în roua privirei voastre plânse,
Și vă iubesc ca tată, minuni mici tremurate!
Și, fără știrea voastră, încerc plăceri ascunse.

Ruine, o surori, înrudiri selenare,
La fiecare veghe vă părăsesc pierdut!
Mâine, unde veți fi, Eve octogenare,
Sub ghiara dușmănoasă a Domnului tăcut?

HORIA BOTTEA

NINGE PENTRU NUNTA CLAREI

(Fragment).

Mireasa fu aceia care ne eși în întâmpinare, îmbrăcată în lungă rochie albă, cu fruntea strânsă în pe-teală galbenă și fața nu-i trăda răsă, atât era de străluminată de bucuria creștină pe care o săvârșea în seara aceia. Nichita apăru și el după câteva clipe, vădit incomodat de hainele prea noi, prea nepurtate pe care nu prea știa să le țină pe el.

Am aflat dela Clara că fetele Moruzan cu Hans și Martin sosiseră cu un sfert de ceas înainte. De peste umărul lui Nichita și din fundul salonului Hans ne făcea, într'adevăr, cu mâna, bucuros de sosirea noastră promptă. „Așteaptă Hans, așteaptă“, îl potoli Clara cu degetul scuturat amenințător. „Lasă oamenii să se desbrace“ și gesturile cu care mireasa întovărășea această morală mută, dădură dintr'odată feței copilărești, aerul pe care-l avea în lungile seri petrecute împreună, ca afară în curte, eu în geamul odăii mele lăsată în întineric, când vorbeam despre dragoste, despre moarte și despre copii fără nici o stânjenală, fără nici un gând, străini de tristețea pe care fiecare o mărturisea mai mult elanului de lună decât celuilalt. Și acum Clara se mărita, făcea pasul acesta îndelung gândit, lângă brațul de tâmplar a lui Nichita; fata aceasta firavă și străvezie, intelectualizată până la ultimile fibre, alături de îngrămădirea de mușchi, de voie și energie elementară, iată ceace-mi părea greu de imaginat și mai târziu de suportat. Dar acum...

Lidia o complementa drăguț pe Clara. Era, cred, pentru a treia oară când se vedeau, dar asta nu se cunoștea din nimic și meritul desigur revenea miresei care împrăștia din ființa ei de castitate, un farmec pur și cald, o amicitie spontană ce isvora din starea ei de mulțumire profundă. Fu singura dată când am stat să

mă întreb dacă-și iubește bărbatul, dacă mulțumirea ei provenea din acea satisfacție a îndeplinirii unui lucru la care te-ai gândit nu numai cu inima ci și cu sângele tău. Evenimentele aveau însă a-mi demonstra, nu mult prea târziu, care era sursă generatoare a acelui fluid de caldă simpatie, de profundă mulțumire...

Fata îmi strânse mâna pe furiș și complicitatea aceasta ascunsă deșteptă și mai mult amintirea serilor petrecute împreună și mai ales, a acelei seri când mi-a dat voe s'o mângâi, pe frunte, pe obraji, pieptul și tot trupul său alungit și slăbuț, cu mâna mea care-și făurise un ochiu în fiecare cută, fără să se răsvrătească, fără să protesteze, amărâtă în adâncul ei care nu putea răspunde în nici un fel acelui moment ce a și trecut, dealfel, descurajator. Dar această imagine și faptul că-mi spuneam că o cunosc și pe Clara ca pe atâtea alte femei, mă întărea în propriul meu curaj de a sta drept în fața ei, de a o privi fără să clipească din ochi, de a o ghici aceeași, sub frumusețea fascinantă de acum. Totul îi strălucea pe figura albă într'o armonioasă încordare de neașteptată robustețe și juvenil entuziasm. Unde era pe această figură amprenta hădă a rasei, de care-mi vorbea urlând în atâtea rânduri, Martin nemulțumitul, Martin ursuzul? Nimic, nici un semn, nici o cută, nici o trăsătură nu arătau că mireasa albă din fața mea era o evreică și'n timp ce Nichita făcea o prezentare sumară, Lidia găsi prilejul să facă pe furiș aceeași justă remarcă.

Pe urmă mirii plecară să facă primul tur de vals, iar noi ne-am regăsit tovarășii, prezenți cu toții, în afară de Martin, care, retras la bufet, fu găsit consumând sticle de bere. Când ne văzu se ridică îndreptându-se înspre noi, cu mersul său sacadat, cu picioarele sale scurte și fruntea încruntată. Am știut imediat ce poate fi. L-am adus la o nuntă evreiască. O gre-

șală ca asta nu va putea fi niciodată iertată, ori ce vom mai încerca noi să facem de acum înainte. Era doar așa de ușor să-i spunem!...

— Bine, Martin, dar și aici ești pățimaș. Mirii sunt creștini amândoi. Nu-ți amintești din ziar ce scandal a făcut botezul Clarei? Și apoi ai putea să-mi spui afară de părinții ei, care evreu bătrân se mai găsește aici?

— Bătrâni, nu bătrânii și au ce cauta la nuntă, răspunse morăcănos Martin (și Lidia îmi făcu un semn cu cotul: argument imbatabil...) Dar tinerii? Câți tineri sunt creștini aici?

— Mai mult pe jumătate, Martin. Și'n afară de asta ești cu noi, în compania noastră pe care o agreezi...

— Da, da desigur...

— Ești cu Alina...

— Și ce-i dacă-s și cu Alina? rosti înfuriat răsucindu-și către mine figura congestională brusc.

— Vrei să spui că...?

— Eu nu spun nimic. Asta este... Am terminat. Martin termină în adevăr. La bufet chemă un chelner și dădu niște bani mărunți cu indicații ce bere să-i cumpere. Iși procura bere din oraș...

Deodată un glas de copil strigă de afară: a început să ningă. Lumea se îmbulzi clae peste grămadă la uși și la ferestrele pe cari le deschidea cu nerăbdare.

Afară ninge într'adevăr cu mari fulgi ce alunecau dintr'un cer întunecat, coborât până peste case. Domnișoarele dădură mici strigăte de bucurie alergând să-și treacă mâna peste stratul subțire și pufos care se așternuse egal, catifelat, neclintit. La întoarcere le sticleau în păr, pentru o secundă, fulgi ca niște pietre înșelătoare. Lidia tăcu de odată, lipindu-se cu recunoștință de un geam deschis lângă care rămase cea din urmă. Un alt glas strigă: „ajunge, se face curent“ și fata trebui să-l închidă. După cele câteva minute de

emoție numai copiii mai rămaseră afară să se bucure de iarnă care începea. Clara trecea ușoară la brațul lui Nichita, arunca un zâmbet, o mulțumire, sau încântată, răstălmăcea o glumă cu inteligența ei fremătătoare, căreia evenimentul îi dădea o bună doză de inedit, de prospețime.

— N'o lăsa pe Lidia singură, îmi șopti ajunsă în dreptul meu și pe deasupra capului am simțit ochii măguliți, mari, ai lui Nichita, în care se cetea cât o iubește pe Clara, cât e de fericit.

— Li respect solitudinea, răspunsei prinzându-i mâna albă ce trecea prin aer, pentru un sărut ușor ; și gestul acesta mă coborî iar în tristețe, în evul mediu iubit, de care încet, încet mă despărțeam, furat de alte ocupații, fărămișat fără rost între lecturi nesubstanțiale și aventuri fără răsunset. Cu mult efort m'am apropiat de Lidia :

— Fată, ai să răcești, i-am șoptit peste umăr.

— Nu se poate răci Eugen pe o vreme ca asta atât de minunată. Și după o clipă de tăcere, repetă simplu, fără emfază : e foarte frumos. Niciodată nu mi s'a părut sosirea iernei atât de frumoasă. Parcă totul se albește pentru noaptea asta de nuntă, ca un imens pat imaculat. Un simbol este în ceace spun eu, dar nu exagerez de loc : e sentimentul meu just.

Tăcu, și cu ea mă antrenă și pe mine în tăcerea ei.

Deodată apăru Luiza Moruzan cu Hans ; îmi făcu semn s'o dansez, Lidia rămase cu Hans, eu am trecut lângă Luiza și ea atât de frumoasă în această seară, dar de o frumusețe impură, ce tulbura. Incercai să-i spun aceasta, sub o formă mai îndepărtată dela ceiace vroiam să-i strecor în ureche.

— Păcat că Hans nu știe să danseze, îmi spuse mai târziu. Ar face o frumoasă pereche ei doi.

— Crezi ? am întrebat-o tresărind.

— Atenție, Eugen ; te dai de gol, surâse apăsân-

du-mă puțin lângă ea. Ar trebui să te întreb, dacă totdeauna uiți așa ușor, cum m'ai uitat pe mine?

— Dar n'o iubesc pe Lidia! Ce-ți trece ție prin gând?

Sau o iubesc așa cum iubesc toate fetele, cum nu pot trăi decât lângă o prezență feminină, ce-mi regenerează celulele sau infusează ceace numesc eu în glumă, elanul creator... Am vrut numai să spun că nu-s deloc potriviți. Ea mică, Hans înalt, și amândoi bruneți.

— Atunci noi ne potrivim bine. Amândouă motivele tale, în cazul nostru sunt îndeplinite.

Am strâns-o la piept, puțin mai tare ca de obicei și Luiza îmi răspunse cu un acelaș gest de afecțiune și tandreță.

— Te-aș săruta acum, îmi șopti și cât era de încredințată s'o facă o exprimau ochii ei deveniți duri, furioși... BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Și Hans?...

— Sunt sigură că Hans se gândește c'ar vrea s'o sărute pe Lidia...

După un moment de tăcere încleștată, Luiza reluă:

— Ascultă Eugen; aș vrea să te întreb și pe tine următorul lucru: stă vreodată un bărbat lângă o femeie, oricare ar fi ea și orice sentiment ar nutri pentru ea, fără să se gândească, chiar îndepărtat, la prostii? Sau o femeie lângă un bărbat?

— Nu știu, nu știu, m'am apărat cu o tristă încăpățănare.

— Eu cred că nu, spuse Luiza cu o voce ascuțită. Și'n orice caz dacă există, sunt exemplare rare, anomalie mai curând decât sănătate psihică. Asta este una din marile noastre mizerii, de care niciodată nu ne vom putea debarasa. Ne naștem, trăim, și murim cu o încleștare continuă, cu perioada de relaxare a sângelui.

N'o mai ascultam pe Luiza. Imi repeta una din temele favorite, despre care discutasem încă dela prima noastră întâlnire și, cu toate că găseam o confirmare a acelor întrebări, ea venea prea târziu, fără să mai aflu răsunetul de altădată. Ne căuta Lidia, cu ochii, oprită în ușa cu Hans în spate ca un uriaș cu figură blândă.

Isprăvirăm dansul în această tăcere care ne nemulțumea pe amândoi. Luiza alergă la Hans, lăsându-mă lângă Lidia, pe care aș fi vrut mult s'o întreb dacă nu e supărată pe mine, pe purtarea această mobilă, fără logică aproape, fără control. Lidia îmi luă brațul :

— Vrei să mergem afară? Totul mi se pare nespus de bun, nespus de agreabil; nu mi-aș fi închîpuit că mă voi simți atât de bine într'o casă aproape străină; totuși știu care e motivul: afară ninge. N'ai vrea să vedem asta afară?

Cu hainele pe umeri, am eșit în lumina difuză de ceață, care se întindea aburoasă peste tot orașul.

— Iți place Nichita? mă întrebă cu oarecare stângăcie. Cred că nu e o potrivire bună. El o iubește mult...

— Da, dar numai acesta nu ajunge...

— Știu, răspunse imediat și ridică privirile spre cer, cu un răsuflet forțat ce trimise un con de aburi spre stele.

În fundul curții se vedeau tăiate adânc în negru hangarele pentru mașini, atelierele și grajdul vitelor.

Ne-am oprit acolo, lângă răsufletul calm al animalelor și lângă tropotul lor întâmplător, atât de familiar, să privim munții și căderea leneșă a zăpezii. În afară de mine totul era aranjat, în ordine, cu claritate, dar nimic nu răsună în adâncul meu, răscolit, cu care nu se mai putea găsi puncte de contact de atâta vreme. Nici chiar Lidia nu reușea să-mi modifice inerția inte-

rioară, această fată frumoasă cu care eram singur, atât de izolat de ceilalți...

Singurătatea mi se relevă cu o putere imensă și toate câte altădată au fost trăite separat, pe bucăți, s'au strâns în acea clipă, s'au lipit, acoperindu-mă sub greutatea lor materială...

Cu cine eram în prima zi de ninsoare, a anului trecut?, m'am întrebat. Dar la nimic nu mi-ar fi folosit să știu cu cine anume; esențialul era că de atunci și până acum a mai trecut un an, un an gol, sec, printre oameni de cari m'am atins ca de lucruri moarte.

— Spune-mi Eugen, la ce gândești acum? Mai bine spus, ce crezi tu despre mine?, întrebă deodată fata din dreapta mea, fără să mă privească. N'am eu o purtare curioasă față de tine?

— Este curioasă purtarea ta; dar nu în felul în care te chinuești tu să-ți imaginezi.

— După a treia oară, când ne-am despărțit, m'ai sărutat.

— Da, te-am sărutat, nu pentru că fetele celelalte procedează altfel, ci pentru că tu nu ești o inconștientă în dragoste, nu te lași condusă de stări hipnotice, nebuloose...

Ea râdea puțin cu un aer plin de gravitate:

— Dar cum sunt eu Eugen? Aflu lucruri foarte bune, care de multă vreme mă nelinișteau.

— Tu ești o lucidă, Lidia. Tu suferi pentru iubire, tu suferi că m'ai iubit. În general fetele din dragoste fac mijloc pentru a se mărita, tu iubești, pentru iubire, act gratuit, fapt poetic... Oare greșesc eu ceva?

— Nu, nu greșești, șopti emoționată, apucându-mi mâna.

Reluă după un răstimp de tăcere.

— Mi se pare că locuești în casa asta. Te-aș ruga mult să-mi arăți cărțile tale. Vreau să știu ce cărți ai cetit tu. Dar numai atât, Eugen. Imi promiți că nu te gândești la nimic rău, la nimic urât? Țiu, uite, foarte mult în clipa asta să știu ce cărți ai putut ceti tu în viața ta. Simt că dacă nu mi-aș îndeplini în clipa asta, această dorință, aș muri, Eugen, aș muri...

DESTIN

Sufletul ce l-ai cules din nalbă
Și îl urci în tremur pe arcuș,
Tu îl porți ca pe-o minune albă
Peste vreri și soare jucăuș.

Câte-odată se înalță falnic
Peste munți și ape și minuni,
Ca să cadă când amurgul, jalnic
Impletește 'n ape de argint cununi.

Il ridici pe ascuțiș de săbii
Să sfideze ceru și tăria
Sau îl porți pe de mărgean corăbii
Se înfrunte nestatornicia.

Este-o apă mare mai departe
Cu lumini și odihniri de pluș
Unde, împlinit ca un poem în carte
Pozosi-va, cântec în arcuș.

DUMINICALĂ

Lacrimile tale, aplecate azi
Ca o 'mbălsămare peste straturi moi
Cu suris de codri și de brazi
Către ceruri scrise le desfoi.

Clipa asta de pe limpezi ape
O aștept să fulgue din stea
Peste suflet și peste pleoape,
Sbor suit de rândunea.

Primăverilor înscrise 'n mine
Ca bujori pe fecioresc obraz,
Las aleantul frământat în rime
Și poemul lacrimii de azi.

ION MOLDOVEANU

REPAOS LA ESCADRILĂ*)

— Mă boule, nu vezi c'o lovești de stâlp?

— Ba văd, da'i grea...

Soldatul Bucur Gheorghe din escadrila S. 3 este prost ca un bocanc reformat. Totuși acum minte. Nu este atât de grea aripa asta de lemn stacojiu, acoperită cu pânză întinsă și vopsită de juri că-i tinichea. Dar pentrucă „ostașul trebuie să facă pagubă țării că d'aia'i ostaș“, și-a repezit povara în stâlp așa de necaz.

— Parcă la tata acasă tot cu d'astea am umblat.

Se oțărăște spre aripă ca s'o prindă cu și mai mare dușmănie.

În hangăr vântul șueră haiducește. Bucur Gheorghe dă să lase aripa jos, dar o rafală nebănuită i-o smulge din mâini ca s'o isbească de avionul pus parcă de nemți în cale.

Sorcova tat'to! O să te duc la ștreang.

Moș Stan Petrache, mecanicul și „tata“ escadri-lei, știe prea bine că n'o să'l ducă la ștreang pe soldatul Bucur Gheorge. Dar îl înfurie îndărătnicia lui de cal nărăvaș.

— De ce strici lucru statului mă *anarchistule*?

— Nu-l stric.

— Da ce-i faci?

Soldatul află mai nimerit să tacă. Și-adună gâtul în gulerul larg, pune capul într'o parte ca un copil îndărătnic, își sgribulește mâinile în manșetele prea mari ale mantalii. Așteaptă să primească porția obișnuită de pumni. Pumnii însă nu vin. Lui moș Stan Petrache i s'a acrit să-i mai repeadă în fâlcile rotunde și ca de cauciuc. Se mulțumește să mai înjure odată, să se mai încrunte odată, să scuipe aspru printre dinți

*) Fragment dintr'o nuvelă mai mare.

și să pună el mâna pe aripa năpăstuită în pieptul avionului.

— Piei, piei că scuipt otravă...

Trebăluște grăbit. Trebuie să închege încă o pasăre. Încă un avion sortit pieirei. Și iar un motor pe care îl așteaptă, din slăvi, pământul. Ca la liturghie... Al câtelea? Cine mai știe? Mor cucii cu nemiluita... Acolo e foc, e luptă. Și ei prea se bagă orbește. Tinerii... Sânge cald — foc nu altceva în vine. Degeaba: lemn-u-i lemn; fieru-i fier... Incheieturi făcute de mână de om, șubrede. Cum să nu-l supere atâta amar de muncă și „material” dat pe gărlă?... Cioc!.. Și gata... Altu! la rând... Ba-l supără grozav! Ii pare rău deopotrivă și de viețile duse fără chip de întoarcere — mânjii, puii, viezurii — dar viața de om parcă nu-i este lipită de suflet ca viața încheșată de el, palmele lui, sub ochii lui, din șuruburi, pistoane, celule metalice, arcuri, rulmenți. Dar moartea le e legată. Ca și viața.

—... Și vezi tu mă' Bucure tată; asta ar fi cam așa: ce-ai face tu fără cap? Și ce ți-ar face capu' fără ciolane? Nu se poate una fără alta. Așa-i și avionul mă' — ciolanele. Și capu'? Ia dracii ăștia cu furnici în sânge și cu gărgăuni în creier. Pricepi mă'?

— 'Mhî... pricepe de frică Bucur Gheorghe.

— Când s'a desprins de cer, asta înseamnă că i s'a rupt așa așa, ca unui nasture care se desprinde de haină. Și atunci avion' pică mă', că o picătură de apă și se sparge de pământ ca și picătura. Pricepi?

— Păi dară...

— Și mă' frati-meu, cu fiecare altă pasăre care se culcă frântă ca să nu se mai scoale niciodată, se stinge și un suflet de om. Rar când scapă. Poate și două... Dar se rupe și o frântură din mine, de colea

de sub buzunarul ăsta. Vezi tu? Pricepi?

Ostașul cercetează atent buzunarul dedeasupra inimii la vestonul lui moș Stan și leagănă capul cu înđoială.

— De ce mă? De ce nu pricepi?

— Ba pricep don' maistor, hotărește cu totul nelămurit Bucur Gheorghe,

— Aaașa... Acu' pune mâna.

Când isprăvește cu treaba — și tot mai rar se întâmplă lucrul acesta de când a început ofensiva pe front — moș Stan Petrache își adună servanții, mecanicii, bombardierii — toți ostașii lui și-i mână ca pe un ciopor de oi, cu gesturi malițioase, de superioritate nereținută, pe ușa cantinei. Soldații își dau coate și rād prostește. Moșul îi cinstește frățește, le vorbește patern despre Aurel Vlaicu sau Caranda, despre moartea lui Muntenescu sau isprăvile lui Ioanin. Până și Bucur Gheorghe s'a lămurit cum de a putut don' căpitan Nasta să doboare două ciori nemțești deodată.

— Inc'o juma'...

Mecanicul ordonă războinic, din mustățile pe oală.

— Sunt doar ai mei, se bate aprig în piept. Nu, mă Bucure? Nu, mă Șearpe?

— Nici vorbă don'maistor.

Ostașii se gudură și după fiecare dușcă, își șterg larg buzele mari și crăpate de vânt.

Moș Petrache le vorbește de neveste și ibovnice, de frați și mame, de mâncăruri bune și beții strașnice. Lor le lucesc ochii ca la lupi. De multe ori, mecanicul filozofează — e drept, încâlcit, dar filozofează — în ochii holbați și urechile minunate de admirație ale leților. Deopildă odată a găsit că vorba beție prea a fost ponegriță și înjosită de nepricepuți:

— ...Că e mare lucru să știi să bei. Chiar când

„te-ai turtit“, când genunchii ar sta mai bine la glesne și glesnele la călcâie, dacă știi să te ții măreț, nimeni nu-ți poate da cu tifla. Altfel, phi!...

A făcut un gest larg, ca și când ar fi aruncat la gunoiu un stârv rău mirositor.

După a treia „juma“ băută cu sete, moșul hotărăște.

— La războiu nu trebuie să te îmbeți decât numai pe jumate. Să ai jumatea ailaltă teafără.

Pornește apoi cu ostașii coadă, toți încețoșați, spre adăpost. Adăpostul miroase a tristețe, amintire și pământ. Sufletele sunt năpădite de chipuri lăsate dincolo, în spatele liniilor dușmane. Nici fierbințeala băuturii, nici glumele lui Pușcălău Ironim, planton pe viață pentru că este cel mai pîrpiriu dar și cel mai hazos din tot grupul, — nu isbutesc să le descrețească frunțile.

Șearpe Ion, bombardierul cel mai îndemânat de la S. 3 este mai abătut. L-au obosit Ligândurile de casă. I-au obosit carnea mai rău ca un săpat de tranșeu. Acum s'a hotărît să-și scrie focul acesta, la Tunșanii-Gorjului:

Dragă nevastă, află despre mine...

Plantonul Pușcălău îl inspectează peste număr:

— Da' las'o neică... Acu' sughite săraca...

Șearpe Ion îl privește umilit. Leagănă neputincios capul. Vără hârtia în cufăr cu gest nehotărît, înfrânt. Inchipuie apoi un zâmbet ca după o lingură de ricin. Iși lasă capul în palme, greu, obosit.

În celălalt capăt al adăpostului, Mircioagă Vasile, servant și doinaș fără pereche, s'a atașat ghinduş de moș Stăn Petrache. Se 'ntrec nazal, ca doi țârcovnici somnoroși, într'o melodie veche:

Vine badea să se culce,

Dorul să nu-l mai apuce...

— Fă tu subțire, că fac eu partea a groasă.

Moș Stân Petrache se descoperă cu nebănuite aptitudini corale. Sugerează soldatului un ton strident: și-a amintit de mahalaua lui bucureșteană cu corul școlarilor, cu crăciunuri cu cartaboși și stele înghețate de ger în albastrul întunecat al nopților. Șearpe scoate sunetul din gât, arțăgos, femeeste:

Dorul să nu-l mai apuce...

— Aaaaaașa...

Dar parcă nu-i chiar așa.

Cu toate că pare nemulțumit, lui Moș Stan Petrache îi place duetul. Nu-l supără nici răgușeala-i dospită în duhneală de vin, nici pițigăitul soldatului. Dimpotrivă, sunetele îi lasă pe limbă un gust acrișor, ca de portocală, ca de circ.

Pe nesimțite și Șearpe Ion și Bucur Gheorghe și Trufășel Nicolae, chiar și Pușcălau Ironim, au prins cântecul pe suflet. Il frământă ușor, la unison, cu buzele tremurate, impresionate. Din camera de alături, a franțuzilor, sergentul Jaquard fredonează cu glas de tenor parisian.

Vraiment, mon départ te rend triste?

Et ton front s'en este obscur ci?

Et tu me dis que rien n'existe

Lorsque je m'en vais loin d'ici?

Clipele se încearcă cu tristeți fără leac.

Doina elegiacă a oltenilor se împletește cu sunetele elegante ale șansonetei parisiene, afon, totuș plăcut, în surdină. Unifică în golul clipelor, gândurile; în plinul lor, simțirea; peste toate visul.

— Dacă n'ar fi jegul și păduchii...

Pușcălau Ironim se scarpină demonstrativ sub brațul stâng. Râde larg, cu gura cât o lună plină.

Dar nu desteleneste inimile de tristeți.

Dorul să nu-l mai apuce...

— — — — —
Losque je m'en vais loin d'ici?

Ce greu nelămurit plutește în seninul restrâns al adăpostului, în cerul cât o cutie de chibrituri al fiecărei inimi? Șearpe Ion a rămas în gând cu începutul răvașului închipuit pe îndelete întreg: *Dragă nevastă...* Mircioagă Vasile stă cu capul puțin aplecat și parcă doarme. În moș Stan Petrache a început să plângă țuica și să râdă viața. Și 'n Bucur Gheorghe. În ceilalți plânge tristețea clipei.

— Bucure tată...

Mecanicul bate ușor umerii ostașului prăbușiți.

— Așa-i mă la războiu.

Umerii s'au prăbușit definitiv. Plânsul a încremenit pe buzele ostașului cele din urmă sunete ale melodiei. A tăcut și moș Stan. I se pare cântecul gol ca o prăpastie. Il obosește. Melodia s'a spart parcă de țeasta lui ca o sticlă lovită puternic de caldarâm. Mircioagă Vasile s'a apropiat de Șearpe. Incet, cu îndoială. Abia se mai văd acolo, în fundul adăpostului, în semi întunecimea spațiului. Iși îngână tremurat doina cu melodia străină de alături:

Mândra-i sourbe vorbă bună

Și-i face din dor cunună...

Dincolo franțuzii or fi plângând?

Vraiment, sans moi tu ne peux vivre?

Alors, c'est bien, je peux partir!

Pușcălău Ironim se plimbă agitat. Strânge pumnii. Amestecul ăsta de melodii i s'a cusut în fundul urechilor ca marginile a două năframe colorate altfel fiecare. Nu pricepe deloc vorbele de-alături, dar cântecul tră-

iește în toată făptura lui și-l frământă deopotrivă de puternic ca și doina lui Mircioagă Vasile. Dar nu vrea să-l năpădească jalea. De aceea strânge pumnii tare, aproape cu desnădejde. Este în gura adăpostului. În lumina subțiată a soarelui, pare mai mare de cum e.

— O, mă! Că nu-i pic de cruce neagră pe cer și nici nu miroase a mort.

Aproape a răcnit spre întunericul adăpostului, spre întunericul inimilor. Acum nu-l mai încurcă prea tare tristețea din mușuroiul acesta de cârțiță: s'a descărcat răcnind. Dar știe că nu este bine să-l lași pe om cu ea în oase. A strigat pe cei doi melancolici cântăreți, cu convingerea că le face un mare bine, că sie-și își face bine. Spre Bucur Gheorghe încă se încruntă pentru că plânge mai rău ca muierile. Spre „don maistor“ nu privește. Ii este frică de pumnii lui noduroși, dar are și un mare respect pentru viața-i aspră. Găsește că trebuie iertată tristețea de pe chipul mustăcios și tăbăcit de vreme. Dar ceștilalți? Tinerii? De ce s'au posomorât? Dorul de casă? Nu este destul atât pentru o justificare temeinică în gândurile fierbinții ale plantonului Pușcălău Ironim.

— Ești la soare că d'aia l-a lăsat Dumnezeu.

Iși îndeamnă camarazii cu prefăcut glas aspru.

Mircioagă și Șearpe stau o vreme pe gânduri. Găsesc apoi bun îndemnul plantonului: d'aia l-a lăsat Dumnezeu. Mecanicul gândește îndoelnic: poate are un pic de dreptate și Pușcălău. Amărăciunea nu-i bună, tâmpește pe om. Pușcălău îl îndeamnă cu ocolșuri, stângaciu:

— Ști, aerul dă veselie don'...

Bucur Gheorghe se lasă greu. De lene și țuică. Pușcălău îl îboldește întărâtat:

— Mă prăpăditule, da tu ce crezi că ești aici?

Știe bine că Bucur îl influențează pe mecanic în aceeaș măsură în care mănâncă nenumărate palme dela el.

— Eu sunt eu. Ce ai tu cu mine ?

Se uită dugos pe sub stuful sprâncenelor, dar ca să scape de gura plantonului, se urnește și el.

Pușcălău Ironim răsuflă ușurat. Apoi se reazimă de cadrul ușii cu o mână petrecută prin cheetura veștonului, cu cealaltă la spate. De ce nu l-o fi lăsat pe Șearpe Ion să scrie nevestii ? Pe ceilalți să-și scalde tristețea în clocotul amintirilor și'n plâns ? În urechi i-a rămas, cusută definitiv de timpane, melodia duioasă a doinii. De alături, glasul sergentului Jaquard curge ca un olt fără sfârșit :

Lorsque je m'en vais...

N. LADMISS-ANDREESCU

CÂNTEC TRIST

Am încercat în stanțe mici și în terține
Să 'nchid buchetul caldei prietenii
Dar glasul tău mi-a rupt tăcute reverii:
 " Cântecul tău n'ajunge pân' la mine! "

Și-am cântat mereu mai tare și mai tare,
Coardă — vibra inima 'n pieptul tatuat.
La urmă-am plâns și de te-am supărat
 Nu știu cum pot să-ți cer iertare.

Vedeam că versul tot mai clar se face
Mă bucuram de viitoarea-ți bucurie
Tu n'auzeai că sub balcon îți întârzie
 Un pas și un suspin. Fereastra tace.

Am vrut să scriu cu suflet mult o carte
Să strâng în ea cuvântul tău și buza ta
Tăcerea ca o rană 'n carne mă durea
 Erai departe, nespus de departe.

Și totuși izbutii un cântec pentru tine
L-am dăltuit și-am vrut să ți-l închin.
Am împietrit, era cuvântul tău un spin:
 „Poete, vocea ta n'ajunge pân' la mine“.

ȘTEFAN BACIU

ALT OM

Înainte de a pășii pragul, în ulița largă, la libertate, Vasile Haiduc, care până mai ieri era un număr între ceilalți deținuți, se opri locului, întrebând din ochi pe portar — dacă poate să iasă.

De și i-o spusese directorul închisorii când i-a înmănat biletul de liberare din închisoare, totuși n'avea încredere în cuvintele lui, unde îl știa om rău și fără inimă.

N'avea nimic contra lui, căci cu el se purtase tot timpul bine, probabil unde era muncitor și ascultător, dar când se gândia la regimul aspru, mai ales în timpul din urmă, simția oareșicare ură. De ce? nici el nu și-o putea explica, mai ales astăzi, când era liber.

Totuși, înainte de a părăsi cîrtea închisorii unde își petrecuse cei mai frumoși ani ai tinereții, simți o oareșicare părere de rău, căci se obișnuise cu toți, cu toate.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nehotărit făcu câțiva pași prin fața porții la dreapta și la stînga, așteptînd ceva.

Ne primind nici un răspuns, se opri locului, privind în neștire, cu gândurile încâlcite, iar creierul înflăcărat de chinurile suferite mai ales noaptea, când victima îl întovărășea credincioasă, mai credincioasă chiar decât umbra lui.

Câte nopți n'a închis ochii. Câte nopți n'a dat el ocol celulei, în lupta cu spectrul ce-i rânjia din umezeala întunecată a celor patru pereți? Câte? nici el nu le știa. Și de ce fugea, de ce și umbra îl urmărea rânjind batjocoritor în urma lui strigându-i „M'ai ucis, m'ai ucis“.

La acest chin se cutremură. Și poate, ar fi stat așa la nesfârșit în fața porții larg deschisă, dacă portarul nu l-ar fi deșteptat din toropeala în care căzuse.

Alt om

— Nu pleci?

Se uită lung la el, apoi cu oareșicare teamă întrebă.

— Pot să plec?

— Da, ești liber. Numai ai ce căuta în închisoare.

Caută de te fă acum om de treabă.

Să se facă om de treabă! Dar când n.a fost el de omenie? Când? Dar dacă l-a lovit năpasta, s'a dus și omenia s'a dus tot. Cine își mai amintește de el în sat? Cine știe că Vasile Haiduc, omul pașnic de altă dată astăzi e un pușcăriaș liber. Nimeni. Și acest nimeni, spus din băerile inimei, îl doare, îi răscolește tot sufletul, îi mână tot sângele rușinei în obraji.

Și acum ce va face el? Cum va fi primit de ai lui? Dar nu! Acolo nu mai are ce căuta. Toți l-au uitat. S'apoi ar spune — Iată mă, și pușcăriașul! Și de asta n'ar vrea să mai știe nimeni, nici chiar el.

Vrea să se schimbe, să fie un alt om. Vrea să ucidă din el pe acel Vasile Haiduc, nou, fără prihană.

Și cum sta așa îngândurat, pe ecranul creerului, începea a se contura satul povârnit pe-o costișă, cu hanul așezat sub poala pădurii, a cărui bătătură mare cât o zi de post era înmiresmată de mirosul câmpului unde de atâtea ori și-a păscut oițele, picotind de somn pe bâta de corn, și odată cu satul și-aminti de bătrânii satului, de cioporul de fete ce cântau pe ulița satului, de hori, de feciorii ce bătătoreau pământul la scâncetul cobzii și câte și mai câte nu se învălmășau în capul lui. Le vedea aeeva, că și când ar fi fost ieri și doar trecuseră ani. Câți? Uitase de ei și oftând se se pomeni vorbind singur.

Văzându-l tot îngândurat, portarul îl bătu ușor pe umăr.

Tresări și odată cu acest gest de frică își speriasse toate gândurile.

— Nu pleci?

Se uită lung la el. Nu-l mai cunoștea. În față, acum el avea pe Ion ce-i rânjia hidos și înfricoșat. Dintr'un instinct de conservare o rupse la fugă.

Afară, îl luă în primire o răbufneală de vânt rece, deșteptându-l. Cum frigul îl pătrunse, își strânse în jurul corpului surtucul, apoi, privind în urmă iuții pasul, îndesându-și tot odată căciula pe cap. Iși privii opincile să vază de-s bine strânse nojițele pe picior, apoi o luă la întâmplare prin câteva ulițe de la marginea orașului, ieșind în câmpul de lângă gară, pe care îl tăie direct, iar de acolo, traversând calea ferată dădu în șoseaua națională.

Ajuns, privi în lungul ei. Citi, neavând ce face, inscripția de pe o piatră kilometrică, apoi o luă așa fără țel.

În jurul lui o liniște apăsătoare, în care se auzea doar scârțăitul nisipului și țicănitul pietrelor lovite în mers.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cu toate acestea, avea impresia că nu-i singur, că cineva e în urma lui. Intoarse capul brusc de câteva ori, dar nevăzând pe nimeni îl apucă o frică.

Oare nici acum n'a scăpat de umbra lui Ion? Nici acum când și-a ispășit păcatul năluca lui să nu-i dee pace? Până i se va stinge flacăra vieței să-l tot urmărească? Și astupându-și cu mâinile ochii să nu mai vadă, mugii ca un taur.

Obosit de drum se lasă în iarbă, săcătuț de vlagă, unde așipi.

Când se trezi văzu că amurgul se pregătea să coboare pe treptele cerului.

Copacii în așteptarea toamnei se înșiruiseră de-o parte și de alta a șoselei, scuiându-și plămânii mâncați de ftizie.

Pe sus, cârduri de cocori, țipau fugărindu-se pe pe sub zidul de plumb al norilor ce abia rezistau puhoiului de apă.

Și în acest cadru trist de toamnă se simțea strein, mai fără de rost. În suflet i se așternu așa de senin o o părere de rău că l-au liberat din închisoare. — Ce rost mai putea avea el acum pe lume? De ce au fost răi cu el și l-au aruncat pradă luptei și desrădejdii? Ce are să se facă el? și gânduri peste gânduri se nășteau și mureau în creierul lui.

La gândul că va deveni alt om, prindea curaj, iar cineva din el, probabil celălalt Vasile Haiduc, ce se năștea, îi șopti:

— Vei muncii.

— Da, voiu munci! Apoi iar căzu pe gânduri.

— Dar când mi-or vedea actele, se întrebă el, ce va zice lumea. — Mă va primi în sânul ei? Va avea încredere în el, știindu-l că a fost la pușcărie? Ș'apoi jandarii îl vor lăsa în pace? Nu-l vor trimite la urmă? BCU Cluj / Central University Library Cluj

La acest gând se îngrozi. Mai bine să rățăcească din sat, în sat, decât să dea ochi cu cei dela el.

Târziu simții o leșineală, iar mațele începu să-i chiorî de foame. Iși lasă bățul jos. Ținea la acest băț, mult de tot. Doar îi era prieten de suferință. Avea cu cine schimba o vorbă, cui să se spovedească. În oameni își pierduse încrederea de când cu întâmplarea de la horă. De l-ar fi oprit atunci, nu era astăzi aicea. Dar ei din contră l-au atâțat asupra lui Ion.

La amintirea acelor momente îi veni așa deodată să se întoarcă în satul lui și pe toți cei de atunci, să-i scuipe în crucea dintre ochi, prețul tinereții sale.

Ingândurat, deslegă legătura cu de-a-le gurii. Imbucă ceva în preajma unui isvorăș ce clipea în apropiere. Când se aplecă să-și stâmpere setea, văzu un chip oglindit în luciul apei. Se uită lung. Chipul din apă nu era al lui. El se știa tânăr și acum, un

bătrân neputincios își râdea de el. — „Te pomenești că cel din undă este chipul omului pe care l-am dorit“, își zise el și așa cum sta aplecat deasupra isvorului și privia, simți, că cineva s'a aplecat odată cu el și că-i șoptește în ureche. — „Acesta-i rezultatul crimei tale“. Se cutremură. Seridică brusc privind în jurul lui. Nimeni. Doar bățul lăsat jos acolo, îl privia vorbindu-i parcă într'o limbă neînțeleasă. Il ridică în neștire. Acum nu doria altceva decât să fie un alt om.

În depărtare, toaca unei mânăstiri îngâna un clopot ce se tânguia plângător. Se întoarse cu fața spre răsărit, făcu semnul crucii mare, mare, cum știa el de copil, apoi hotărât o porni la drum spre clopotul ce-l chema parcă pe nume. — „Voiu deveni alt om“, își zise el și tăind-o deadreptul peste miriști, o luă spre mânăstirea a cărui chemare îl vrăjise.

C R O N I C I

OAMENI ȘI OPINII

PANAIT ISTRATI

— Note pentru un studiu —

L-am vizitat cu două—trei luni înainte de a trece în „lumea celor drepi”. Deși îl importunam cu această vizită — dată fiind sănătatea lui atât de șubrezită — omul căruia i se recomandase cât mai puțină conversație — în ciuda comunicativității sale — mi s'a adresat plin de amărăciune :

— Hm ! Oamenii ! Oamenii ! Sunt atât de răi ! Mă văd cu sufletul la gură și tot nu mă cruță. Nu numai că mă înjură neîncetat în public, în presă, în stânga și în dreapta, dar îmi trimit zilnic scrisori de batjocură să mă învenineze, să mă îngroape cât mai curând...

Ce făcuse acest om semenilor săi să merite o asemenea pedeapsă, tocmai când trebuia să fie mai mult menajat sau, cel puțin, lăsat liniștii recreatoare, de care avea atunci atâta nevoie ?

Era un *suflet mare* — și lucrul acesta nu i-l putea ierta societatea. „Croit din aceeași stofă cu visele sale” de idealism și umanitate, Panait Istrati a fost atras în mod firesc spre socialism. Lesne de înțeles dece omul s'a confundat toată viața, nu numai cu ideia, dar și cu fapta. Și cu *fapta*, prin care autorul *Vieții lui Adrian Zografi* și-a supravvalorificat opera. S'a spus, cu drept cuvânt, despre Socrates că, faptul de-a fi primit pedeapsa cu moarte, chiar când i s'a dat prilejul să scape, presupune mai mult decât tot ceace filosoful *elin* ar mai fi propovăduit după rămânerea sa în viață.

Prin socialismul său, Istrati a fost unul dintre cei mai autentici creștini și, tot astfel a rămas, chiar după ce afirmase că „nu mai aderă la nimic”. Cel puțin, dela data decând a devenit marele scriitor de circulație mondială și până în ultimele clipe ale existenței sale, el apare prin atitudine, cași prin faptă, un erou în înțelesul carlyleian. Asemănător și uneori, depășind pe Apostolul dela Iasnaja Poljana, nu prin schimbare de atitudine, ci prin împărțirea lucrurilor sufletești și materiale până la jertfa de sine, față de cei umiliți și sărmani, autorul *Kirei Kiralina* poate rămâne posterității, chiar fără opera sa.

De o inconsecvență, de o renegare, nu poate fi vorba în jurul personalității lui Panait Istrati. Faptul de-a se fi despărțit deacea de cări sinceritatea și bunăcredința lui îl alăturase, deîndatăce crezul comun a fost discreditat prin înfăptuirea Sovietelor, nu presupune nici cea mai mică dezicere din partea celui de care pomenim. BCU Cluj / Central University Library Cluj

Trecut prin purgatoriul suferinței, Istrati nu poate fi considerat drept unul căre și-a schimbat ideile, cu atât mai puțin atitudinea. Cu atât mai puțin, deci, poate fi acuzat de inconsecvență, de renegare.

Numai așa se poate înțelege cum, după un martiraj de câteva decenii, omul care a trăit infernul, când a ajuns la realizarea uneia dintre biruinți (acea scriitoricească), în loc să părăsească pe cei umili și săraci, spre a se consolida pe sine, prin trai bun și vișării firești unei rare și scump plătite glorii, Panait Istrati a continuat să fie acelaș.

... Dar hula de care pomeneam la începutul acestor rânduri, netrebnica acțiune pe care publicul i-o servea chiar încă în ultimele clipe ale sfâșiatei sale vieți, nu s'a risipit încă spre a lăsa zorii cuvenitei recunoștințe. Hula aceasta continuă prin vinovata noastră tăcere — și faptul constituie cea mai puțin măgulitoare caracteristică de care ar trebui să roșim față de țărâna celui dispărut.

„CAETUL VERDE“

Prezentat pentru prima oară, în vitrina librărilor, în 1932, *Caetul Verde* al d-lui Ion Pillat își face acum apariția în a doua ediție, cu o înfățișare tehnică deosebită, precum și cu un cuprins, deasemenea diferit: fără tălmăciri, refăcut și adăogit. Ne găsim, deci, într'o bună măsură, în fața unei cărți oarecum noi, mai mult decât în fața unei reeditări, care trebuie să sublinieze, câtă vreme faptul presupune comentarii și interpretări suplimentare, acelor prilejuite acum cinci ani.

După toate probabilitățile, d-l Ion Pillat este pe atât de citit, pe cât de fecund. Trecând peste un număr de zece volume, cărțile sale sunt, în majoritate, tipărite în câte două-trei ediții, ceea ce ne încredințează de adevărarea acestei afirmări și faptul apare cu atât mai simp-tomatic, cu cât avem de-a face cu poezia.

S'a vorbit îndeajuns de mult, credem, de prima parte a carierei poetice a d-lui Pillat, ca să mai insis-tăm și noi asupra influențelor și procedului de formație a poetului de care ne ocupăm, în acea vreme.

Ceea ce a rămas caracteristic, aproape linear, de acum trei decenii, până în prezent, în opera d-sale este privirea spre trecut, cufundarea și retrăirea în amintire ceea ce face din d-l Ion Pillat, poetul, prin ex-celență, al așa zisei „memorii afective, în literatura noas-tră“. Trebuie subliniat, totodată, că privirea și trăirea retrospectivă la poetul nostru nu rămâne o fațadă sau o însușire singulară și dinamizantă întru fantezie, în sen-sul atât de frecvent poeziei romantice. *Amintirea*, în cazul de față, se subliniază într'un sentiment al per-manenței, acivând, mai mult sau mai puțin, direct și fățiș în natură, care este mai totdeauna cadrul liricei d-lui Pillat.

Așa se explică perenitatea simbolismului pillatian, transformarea și ancorarea lui definitivă într'un neo-clasicism tradiționalist.

Poate că ar trebui să separăm termenii, înversându-i, totodată, spunând în *tradiționalism* și *clasicism*. Este mai nimerit faptul, dacă-l raportăm la popasul pe care-l voim în jurul *Caetului Verde*.

Abstracție făcând de titlul acestui volum de ver-suri — care n'are nici o legătură cu ceea ce el cuprinde

— *Caetul Verde* ne apare ca un punct de intersecție între tradiționalism și clasicism, spre acel clasicism idealizat în sensul staticismului eleat. Așa ne explicăm prezența împreună și în același volum a unor poezii ca: *Sonet, Vrăjitorul de șerpi, Mortul, Cocorii, Țară, De Paști, Octombrie, Seara Pascală, Icoană pe sticlă, cu Heladă, Centaurul bătrân, Asforela, Bust antic, etc.* Cum, chiar în cadrul aceleași poezii, se'mpletesc cele două sentimente al iubirii de moșia strămoșească și-al cufundării în permanent, ambele încadrate de natură, cu decorul ei de aparentă schimbare.

Chiar prima piesă a volumului servește drept pildă elocventă în acest din urmă sens:

Stă marea ca o treaptă de senin
Pe care urcă insula'n lumină;
Și templul din pădurea de măslin
Se'nalță gol și viu ca o tulpină.

Coloane, trupuri netede de zei,
În care sângele s'a făcut soare,
Colunii lângă ele îmi sunt grei:
Nu pasărea, ci piatra o să zboare.

Lăsați-mă să viu iar la părinți.
Doar clipa mea se cernă cenușie,
Doar lutul meu se surpă'n suferinți.
Aici, lumina dăruie vecie.

(Heladă)

Contopirea celor două lumi merge până la sudură în sufletul poetului. S'ar putea cita aproape întreaga carte, furnizându-ne asemenea exemple. Cititorul avizat poate suplini acest lucru destul de bine singur, prin lectura volumului.

Nu putem să trecem cu vederea maniera tehnică atât de bine adecvată conținutului. Nimic forțat, nimic căutat în versul d-lui Pillat. Cu riscul de a da, uneori, impresia ritmului și rimei perimate, renunțând chiar la rimă, poetul își păstrează pretutindeni claritatea stilistică până la seninătate, atât de caracteristică scrisul clasic. Citindu-l, îți vine în minte involuntar, cunoscutul vers a lui Baudelaire.

Je hais le mouvement qui déplace les lignes.

Și totuși, în majoritate, poezia d-lui Pillat e proaspătă, e inedită.

Modificările făcute unor bucăți din volum, deși mici și neînsemnate, în aparență, sunt bine venite și ele presupun zorii pregătirii unei ediții definitive a întregii opere poetice a d-sale pe care o dorim ca atare.

CONSTANTIN-STELIAN

CĂRȚI

MIRCEA STREINUL: ZECE CUVINTE ALE FERICITULUI FRANCISC DIN ASSISI

(Edit. Țara Șipenițului, Cernăuți)

De numele domnului Mircea Streinul se leagă o întreagă mișcare literară, zisă *iconaristă*. Poezia arborosană a deschis o largă acoladă că să cuprindă în ea pe toți meșterii versului, dela George Voevidca, până la modestul anonim Sextil Dascăl. Alegerea s'a făcut fără criterii. Peste toți domină neastâmpărul și inteligența, înfrățita cu talentul d-lui Mircea Streinul. Desprinsă din grup, individualitatea cuiva, sau pierde, sau câștigă. Cazul d. Mircea Streinul. Vom vedea în ce măsură a fost avantajat d-sa prin ruperea de vechea tovărășie al cărui suflet a fost până în momentul când Iulian Vesper, perfid, i-a luat-o înainte.

Cu trei ani în urmă, scriam undeva despre volumul „Itinerar cu anexe în vis”. Am răsfoit revista în care iscălisem acele păreri asupra poeziei d-lui Mircea Streinul. Puneam mari nădejdi în destinul său literar. Astăzi, deși mai scrupuloși, avem motive s'o spunem că nu ne-am înșelat. Într'adevăr, placheta de versuri „Zece cuvinte ale fericitului Francisc de Assisi”, nu mai constituie, pentru noi, o iluzionare în puțințele de adâncire și versificație ale poetului, ci o convingere ce nu se mai lasă substituită de îngăduința lectorului. Căci, d. Mircea Streinul a ieșit din desişul incert al vocabularului liric; nu fără costisitoare opintiri („Tarot”, „Divertisment”, etc).

Fără îndoială, „Zece cuvinte ale fericitului Francisc din Assisi”, față de celelalte înmănunchieri poetice,

a împins ca un pas înainte poezia d-lui Mircea Streinul. Ba într'un fel de a vorbi, am putea zice că a înregistrat un succes. Inșă, nu unul desăvârșit. Pentrucă, multe greșeli semnate în „Itinerar“, sunt transmise prezentului volum. Deși d. Mircea Streinul e înzestrat cu mult spirit critic. Dar ele n'au tăria unor piedeci de neînălțurat

De aceea, nici nu stăruim asupra lor ; și mai mult pentru a ne rămâne timp să poposim, recreați, în duhul creștin al poemelor sale.

Discret, liniștit, ca într'o săvârșire liturgică, Dumnezeu, ochiu pretutindenesc, se lasă, larg, risipit, în tot omul, la fel ca în firele de iarbă. Simțirea poetului, suc al dragostei pentru lumea vegetală, s'a furișat în plante într'o grăbită fuziune :

Iată, eram și eu odată ram —
Și râdea pământul prin mine la soare ;
Deplin pe atunci mă bucuram,
Culegându-l pe Dumnezeu din mii de isvoare.

Apoi, veni o seară, când
Simțind cum o dulce-oboseală în frunze-mi pătrunde
Aș fi vrut să mă duc fără să știu unde
Și-i auzeam pe ciobani, în vale atât de vesel cântând
(Către turme)

Inainte de a transcrie din splendida poemă a patra („Către domnul Isus prin sat“) o strofă, unică, prin decorul ei lăuntric în tot volumul d-lui Mircea Streinul, să ne fie îngăduit a aminti ascendența — în acest gen de poezie — a doua nume, cari, în mod sigur nu-i sunt streine d-lui Mircea Streinul: Paul Claudel („Les chantes du terre“) și Ion Marin Sadoveanu („Cântece de rob“). Decât, că, niciunul n'are accente așa de puternice, cum am întâlnit în placheta poetului iconarist:

Pământ, pământ !
Sfințitor și binecuvântat pământ !
Te simt pe frunte, luminare,
Ascunziș, de seară, ascultare,
Frate cu sobolul și cu aurul să fiu,
Rădăcina fagilor să mă cuprindă.

Apoi, ceeace îl apropie până la leit motiv de inspirația sfântului poet din Asissi, e în continuarea aceleiași poezii („Despre ora nelămurită“):

Pământ, fratele soarelui,
deschideți brațele de piatră,
pământ, prietenul luceafărului,
în ce afund nepătruns
pe Dumnezeu L-ai ascuns ?

După ce a grăit „către fratele întuneric“, obosit dar fără căderi, se întoarce în lumea simbolurilor vii, luminând dependența omului în voința celui Prea Înalt!

Vrea robul Tău să moară,
Doamne,
Vrea'n arbori iar să treacă, iar în grâne
să circule, spre lauda Ta, și'n rouă
să-și aburească răsuflarea, pâne
să-i fie inima ca'n două
să i-o frângi.

(Către Dumnezeu-Tatăl).

Și așa, strâns în chinga celor „Zece cuvinte...“, a țesut fir întins peste 40 de pagini; mai mult descriptiv, vădit înclinat spre pastel; în poleiul cuvintelor s'a dăruit inegal, neputând supune întotdeauna sugestia mijită în colțul unei idei hărniciei avare a condeiului. Nu-i facem totuși, din aceasta un reproș, d-lui Mircea Streinul. N'am avea de ce, fiindcă dincolo de cecece este în carte — adecă în poezie, — sau, altfel spus, cecece nu localizează o reflecție în conștiința poetului, scapă controlului nostru.

Lângă celelalte versuri ale d. Mircea Streinul, „Zece cuvinte ale fericitului Francisc din Assisi“ sunt un adaus prețios.

AUREL MARIN: INTRAREA ÎN PĂDURE

(Iconar, Cernăuți)

Cu „Intrarea în pădure“, ni se dă prilej să vorbim pentru prima dată despre dl. Aurel Marin. Dela „Yodler“, apărut în editura unei reviste vioae și de serioasă ținută, „Frize“, până la prezentul volum de poeme, timpul a supt incertitudinile și a deschis plaiuri noi în drumețiile decorative ale d-lui Aurel Marin.

Pragul trecut în imperiul florei și faunei silvanice, e mărturisit prin palma inimei întinsă spre liniștele pădurii:

Usor trec umbre toate cu amintirea lor
Mai tristă, mai aprinsă din oameni și din plante
Și peste fiecare amețitor fior
Fluidul serii trece ca soarele pe pante
(Intrarea în pădure)

Dar, sunt momente în poezia d-lui Aurel Marin în care încremenirile în stivă de munte plesnesc ca un

arc prea întins. Atunci, fluidul gândurilor câștigă cădența alertă a unei marșări:

Aeve, nălucă,
Mai iute, mai lin,
Prin verdele pin
Porunci ne ducă. (Pluton carpatin)

Din acelaș poem, după părerea noastră cel mai bun, desprindem un episod tragic. Um grup de skyori se afundă în crețele munților. Zăpada li se îmbie ca o femeie la 22 de ani. Se avântă în sborul lor halucinant; unul, altul, apoi altul, dispar în miezul pădurii. Dintre tot, unul n'a avut noroc. Căci:

În prăpastia Lupului
li găsiră trupul lui,
Pieptul sfărâmat de o stâncă
În înzăpezire-adâncă.

Era mai frumos, pentru puritatea poemului, ca poetul să nu fi intercalat strofa aceasta hădă și săracă:

Noaptea'ntâie îl visai,
Coborît în somnul clar
Dăruindu-mi inima-i
Albă de mărgăritar

ci, așa, din elemente simple, nesimulând un efect, să fi continuat:

li purtară trupul lui
Din prăpastia Lupului
Prin adâncuri de pădure,
Mai ușure, mai ușure
Pe sub albe rămurele
Lung, pe targa de nuele
Pe sub stele, pe sub lună
Dus cu visele'mpreună
Cu tristețile cunună.

Ar fi fost un sfârșit de prohod muntenesc ivit din neînțelese predestinări. Intrunesc dreptul la o deosebită distincție, din restul poemelor cuprinse în această plachetă: *Scrisoare* și *Memento*. Celelalte, formează versantul opus poeziei bune.

BALCYS VALST: MĂRGĂRITARE INLĂCRIMATE

Pe d. Balcys Valst l-am întâlnit în paginile lili-putanei reviste „Clipa” din Tg.-Mureș, în coloanele căreia semnăm și noi regulat o cronică literară scrisă în linii drepte. Personal, regretăm că suntem puși în situația de a spune și lucruri neplăcute despre cartea d-sale de debut „Mărgăritare înlăcrimate”. Nu putem altfel.

Chiar dela început costatăm că însuși titlul acestui volum de poeme, precum și factura lor, fac dovada — întru nimic măgulitoare — a unei literaturi adolescente.

Recunoaștem totuși, că poemele d-lui Balcys Valst au un farmec. Dar un farmec facil. Prea sălășluește dragostea prin el. În toate poemele sale, erotismul are mare preponderență. Uneori erotismul acesta e sublimat și ajunge la un rafinament artistic. Atunci versul e ductil, înflorit și închide sub pleoapa lui reflexul unei bucurii sau a unei tristeți.

De cele mai multeori însă, cade în desuetudine; împletește greoi cadrele unor imagini frecvente multor poeți de duzină. Nu osândim ucenicia lirică a d. B. V. Și-a făcut-o așa cum a putut. Dacă ar fi să-i aplicăm rigorile legilor estetice, n'ar rezistă. Hotărîtor, pentru cariera literară a d. B. V., nu va fi cuvântul nostru de-astădată. Așteptăm volumul al doilea al autorului „Mărgăritarelor înlăcrimate”, ca să ne rostim răspicat. Sperăm într'o primenire de liric, care ar aduce cu sine o altă orientare în înțelegerea și alegerea motivelor inspirației sale. Anexăm acestor idei vânturate aici, încă una. Mărturisim, nu e o convingere definitivă. Credem în valabilitatea poemelor în proză, ale d. B. V., gen pe care, dacă l-ar cultiva, ar ajunge mult mai departe.

PIA ALIMĂNEȘTEANU : DOBROGEA

Avem sub ochi o carte al cărui conținut îl formează 35 de schițe. Unele frumoase, alte deadreptul slabe. Fapte mărunte comentate sumar. Cele mai multe din întâmplările schițate de d-na Pia Alimăneșteanu, se petrec dacă nu în gospodăria dsale, nu trec dincolo de aretul moșiei Husiduluc (jud. Constanța), a acestui vlăstar brătienist. Lectura filelor întitulate pompos „Dobrogea”, ne-au reamintit de alte străduinți, desigur superioare celor ale d-nei P. A., prin care a intrat această provincie în literatură. Am cunoscut cea țesătură de încercuite miragii exotice din scrisul lui O. W. Cisek în admirabila nuvelă „Tătăroaica”, iar mai recent, două cărți, e drept, mediocre, „Fata din umbră” de Radu Bouseanu și „Cara-Su” a d-lui Ion Valerian. E mare distanța pe care trebuie să o străbată d-na P. A. pentru a ajunge pe unul, oricare, dintre aceștia.

Nu i-ar fi greu acest lucru, pentru că d-sa posedă calități narrative și are un foarte bogat spirit de obser-

vație; de asemenea, nerv și eleganță pentru dialog. Însă, defectul unghiular tocmai în această stă: nu utilizează, în „Dobrogea”, decât într’o mică măsură aceste însușiri. Acțiunea schițelor sale e extrem de pripită, personagiile conturate sumar și primitiv. D-na P. A. evită desvoltarea, complicația faptului. Îl vrea simplu și fără dimensiuni. De aceea, stilul e abrupt, cu dese, prea dese, intersecțiuni cari, în mod firesc, ușurează străbaterea episodică. Incontestabile merite literare și-ar fi făcut d-na Pia Alimăneșteanu dacă zăbovea mai mult în clinul schiței, de ex. „Arămarul din Küstenge”, din care se respiră atâta duioșie și umanitate, sau alta, „Fântâna turcului” subiect de minunată nuvelă. Toată pricina e graba. Numai prin ea putem înțelege absența psihologicului din schițele d-nei Pia Alimăneșteanu, condiție primă pentru efectul sau raza estetică a unei bune schițe. Dorim, pentru verificarea ipotezelor noastre, ca d-na Pia Alimăneșteanu să adâncească descripția până la analiză. Asta numai în cazul când autoarea țină să-i fie cunoscute aspirațiile sale literare. Dar atunci să fie mai atentă la ortografie; a nu se mai scrie: *i-a stai* (pag. 46), *m-am simțit* (pag. 46), *coșul vapoarelor de treerat* fumegă (pag. 43).

AL. LASCAROV MOLDOVEANU: INTOARCEREA LUI ANDREI PĂTRAȘCU

(Editura Cugetarea)

D. Al. Lascarov-Moldovanu militează pentru izbândă unei literaturi creștine, în serviciul căreia și-a pus tot talentul. Implicarea creștinismului în structura cărților sale, e o execuție abilă; niciodată în impresiile lectorului nu s’a format părerea unu tezism căutat. Aceasta numai pentru că d. Al. Lascarov-Moldovanu, deși profund religios, a dat sclipire și laturei profane a scrișului său, manifestând o apreciată grijă pentru construcția și exteriorul gândirilor și imaginilor potolite, în care pâlpăie un fluid de sfințenie suprapământescă. Din zigzagurile, sau din existența târîtă a unor ființe în iureș cotidian, scriitorul creștin, care este d. Al. L. Moldovanu, prin baia purificatoare a suferinței, scoate eroi creștini.

Subjugat prea mult unui patetism creștin, sufletul său, ca o salcie izolată, se’ndoaie la o slabă mișcare

de aer, elogiind modestia și umilința. Rob al textelor biblice, își fundamentează aserțiunile pe țăriile acestora. Și nu e bine. Nu e prudent. Dela un simplu caz, trece la exagerate amplificări care duc la puțin măgulitoare concluzii pentru românismul nostru. După d. Lascarov-Moldovanu, naționalismul *reacționar* din ultimul timp, ar fi defetist. Pentru a vă edifica, citiți din „Intoarcerea lui Andrei Pătrașcu” dela pag. 241-250, în care se ridică împotriva linșării („de către o bandă de huligani”) lui Lazăr Froihman „temutul gazetar și polemist dela un mare cotidian”. (Credem că e vorba de Brănișteanu „Adivorului”). Părintele Andrei Pătrașcu spera să-l convertească la creștinism pe acest „temut” comunist-ateu jidan, Froihman, cu toate că fu bine apărat de umerii mari și reverenda părintelui Pătrașcu, mâncă bătae, în Cișmigiu, chiar la poarta casei părintelui. După acest neplăcut episod, părintele — recte, d. Al. L. M. — face următoarele reflexiuni: „ca să putem să li-l dăm pe Domnul Hristos, va să-l avem noi mai întâi” (pag. 250). Ar vrea să spună, cu alte cuvinte, că *dreapta* noastră nu e integrată complet în creștinism. Renunțăm la comentariile pe care le-ar putea pricinui părerea d. L. M. Pe temeiul ideilor sale religioase, sprijinite pe adevăruri dogmatice, crede că poate face o derogare dela naționalism. Copleșitor până la depersonalizare, dacă ar fi creștinismul, și nici atunci, această stare de spirit nu exclude *naționalismul*. Deci, nici idealurile lui. În „Intoarcerea lui Pătrașcu”, tendința de anihilare a sentimentului național, se vede în însăși temelia romanului. Ficțiunea ia un caracter de intens dramatism, căruia autorul îi infuzează culoare și sens umanitarist, într-unite într’un pasionant creștinism. Părintele Pătrașcu, având alături pe fiul său adoptiv, Mihai, din același comandament etico-religios: o mare devoțiune pentru idealurile evanghelice, se aruncă în încăerările dela „Atelierele Grivița”, sperând că cuvântul Domnului Hristos va domoli vehemența muncitorimii răsculate, sau orgoliul armatei. Suspectat de ambele tabere, glasul lui nu găsește ecou. E aici o confruntare a *religiosului* cu realitatea materială rigidă a timpurilor noastre. Intre aceste două extremități de viață, se deslănțuie cea a părintelui Pătrașcu: hârșiat sufletește de o mulțime de nenorociri (singurul său băiat omorât de niște săteni;

soția urmă îndată băiatului), găsește o definitivă mângâiere în dragostea pentru aproapele. A vrut să fie tuturor frate, căci „așa poruncește Domnul”. Utopii, pentru viețuitorul veacului al XX -lea.

N'am redat, nici schematic măcar, fabulația romanului, al cărui cuprins este un fragment din viața părintelui Pătrașcu. Ne-ar fi greu acest lucru, pentru că „Întoarcerea lui Andrei Pătrașcu” are o acțiune slabă, cu stagnări dese, împinsă forțat la un conflict vag, gol ca o spărtură de nori. Din lăncezaelă îl scot citatele biblice, care îi dau elan pentru câteva pagini, ca apoi iar să coboare, greoi, în platitudine. Și așa, deslănat oarecum, duce la capăt acest sbor lung și obositor, fără a fi însă superficial. Totuși, prin abundența materialului psihologic atât de purificat pe care îl aduce romanul, „Întoarcerea lui Andrei Pătrașcu” o socotim o carte de frumoase ademeniri în duh la viață sinceră întru Hristos.

ION BREAZU: LITERATURA TRIBUNEI

După ce am dat toate onorurile ce se cuvin poeziei, și prozei ne-a rămas să mai stăruim asupra unei cărți lucrată în taină cu multă migală și delalieu. Căci așa s'au adunat, filă după filă, cele 112 pagini ale d-lui Ion Breazu cuprinse sub titulatura: „Literatura Tribunei”, partea I. proza.

Referatul nostru asupra acestei conștiincioase lucrări se impune și ca o datorie ce o avem față de străduințele acelor energii ardelene al căror condeiu de multe ori destinul vitreg îl schimbă în spadă, pentru apărarea drepturilor noastre naționale. Ce vrea să demonstreze d. I. B., iese din cadrul obișnuit al preocupărilor (cel puțin, până acum) publicistice — literare din Ardeal. Regretatul Bogdan Duică, acea minte luminată într'ale scrisului, care, după o expresie a unui elev al său, poetul Radu Brateș, avea toată literatura Ardealului în degetul cel mic, purtase, în gând ideea de a da la iveală o istorie a literaturii ardelene.

Ceeace n'a ajuns să facă G. B. D. pentru Ardeal, vor face-o alții. Noi credem în realizarea intențiilor regretatului prof. dela universitatea din Cluj, deși materialul e foarte vast. Afirmăm acest lucru, bazați fiind pe seriozitatea muncii foștilor săi elevi, dintre care, dacă nu ne înșelăm, e și d. Ion Breazu. De altfel, aceasta (seriozitatea adânc trăită) e înăscută în firea oricărui

intelectual ardelean. Și când un cercetător (istoriograf literar) mai are și un exemplu, cum a fost G. B. D. pentru studenții lui, întâmplarea e cu atât mai binecuvântată. Revenind la cartea d-lui I. B., desprindem sau mai bine zis, distingem două puncte orientatoare: infiltrarea *junimismului* în Ardeal — și implicit principiul fonetic în ortografie, în opoziție cu etimologismul *sec, neaderent*, îmbrățișat de academie, susținut de pleiada de cărturari ardeleni, întârziați latiniști; 2) roadele influenței *Convorbirilor* ieșene, raportate la timpul și pregătirea intelectualilor noștri între 1884—1895. Diagrama acestui junimism infiltrat adânc și situat total în literatura ziarului „Tribuna”, și-a găsit un iscusit reconstructor dublat de un literat și un critic de bun simț în persoana d-lui Ion Breazu

Grupul „Tribunei”, care număra, în acele vremuri, pe cei mai distinși cărturari ai provinciei de dincoace de munți (e destul să amintim pe Ion Slavici, George Coșbuc, I. Popovici Bănățeanu, etc.), a ascultat de imperativele timpului și ale simțului național. Experiența „Telegrafului român” (D. Comșa, N. Cristea, P. Barcianu), dădu proaspetei grupări curajul luptei pe față împotriva vechei ortografii, ale cărei principii și reguli, au făcut-o dacă nu imposibilă, improprie creațiilor literare.

În felul acesta, rezumând numai, ne-ar trebui câteva pagini spre a prezenta conținutul cărții d-lui I. Breazu. N’o facem acum. Dăr vom reveni cu detalii, cu ocaziunea apariției volumului II (poezia) din „Literatură Tribunei”.

N’am vrea să zicem observații, ci, mai mult sugestii, i-am da d-lui I. Breazu pentru vol. II: Să nu se lase influențat de părerile criticilor de atunci, cari s’au pronunțat asupra literaturii câtorva tribuniști, cu adevărată patimă. Greșală, pe care n’o rectifică nici d-sa. Cazul lui Ion Pop Reteganul. Incolțit de O. Densușianu în „Folclorul” cu toate că în „Graiul din Țara Hațegului” (214 pg.) se folosește de munca lui I. Pop-Reteganul: 117 pagini sunt ale acestuia, luate din colecția de 1500 cântece — în mss. — donate Academiei, fără a-i menționa numele. Ilarie Chendi, victimă al propriului său temperament, i-a amărit multe zile harnicului folclorist prin caracterizarea din „Foiletoane” (p. 106). Dl. I. Breazu se miră oarecum, dece I. Pop-Reteganul a intrat la

„Tribuna“ mai târziu. Dacă d. Ion Breazu ar fi urmărit cu atențiune, foiletoanele „Tribunei“, ar fi găsit două violente atacuri la adresa lui I. Pop-Reteganul iscălite de I. Rusu-Șirianu, care era deja vechiu tribunist. A trebuit să intervină Sept. Albini cu inteligența și amabilitatea lui, ca să-l aducă pe I. Rusu-Șirianu la sentimente mai bune. Și tot el îi scrie lui I. Pop-Reteganul să intre în „casa Tribunei“. (Posedăm o scrisoare a lui I. Pop-Reteganul către folcloristul bănățan, G. Cătană, în care, primul, îi arată motivele pentru care îi „poartă sâmbetele“ nepotul lui Slavici, I. Rusu-Șirianu). Dar a fost apreciat de Iosif Nădejde în „Contemporanul“, H. Sanielevici și C. Rădulescu-Motru în „Nouă Revistă Română“, Tudor Pamfile în „Sezătoarea“ și „Ion Creangă“, Urban-Iarnick, ba chiar de V. Alexandri. (Scrisoarea acestuia, de mulțumire pentru „Povești ardele-nești“ pe care i le (trimisese modestul dascăl din Reteagul-Someșului).

Încă o greșală: unui alt povestitor și folclorist dela „Tribuna“, Gr. Sima a lui Ion i se atribue profesiunea de preot, pe când el de fapt a fost învățător. Prieten foarte bun cu I. Pop-Reteganul, pe când acesta era învățător la Buciumșasa, iar Grigore Sima a lui Ion, vecin, în Cărpiniș, scot în colaborare o gazetă pentru popor, „Foișoara“.

Totuși aceste erori nu le debităm în contul d-lui Ion Breazu, ci în al acelor cari s'au ocupat mai amănunțit de acești scriitori.

Cartea d-lui Ion Breazu deși tratează o problemă regională, a câștigat o semnificație națională, tocmai pentru *momentul cultural* pe care l-a evocat.

NICOLAE ALBU

REVISTE

GÂNDIREA

(Februarie 1937)

Înainte de a trece la analiza exemplarului ultim al acestei reviste, ne vom scrie marea noastră bucurie pentru tăria cu care d. Nichifor Crainic înfruntă timpul, greutatea materiale și prejudecățile, întrând

cu revista în al 16-lea an de apariție. Și nu vom ocoli faptul că această revistă a pornit din Ardeal. Desigur, mulți dintre cei de atunci au plecat. Sborul se dovedește deci nu numai o metaforă poetică. Cu toate acestea și azi se găsesc în paginile ei câțiva ardeleni, dintre care trei îi fac deosebită cinste: Lucian Blaga, Aron Cotruș și Victor Papilian. Printre multele noastre curente literare, prin diversele căutări de emancipare lirică, tot atâtea experiențe pentru găsirea unei forme, *Gândirea* s'a aplecat cucernic spre pământul și realitatea românească. O trăire în folclor, o polarizare înspre etnic, au făcut ca *Gândirea* să fie astăzi cel mai înalt monument românesc și ortodox. Cultivarea eroismului, credința într'o mare misiune națională, apropierea de simbolul creștin, au fost izvoarele din care *Gândirea* și-a adunat viața. Ceiace impune aici e tocmai atitudinea, ideologia, drumul păstrat, mai ales azi când dezorientarea reuistică românești e un fapt cert și se pare, iremediabil.

Exemplarul de pe Februarie se deschide cu un luminos eseu, fragment din *Trilogia Culturii*, semnat de d. Lucian Blaga. O schiță bine intuită ne dă d. Victor Ion Popa. D. Aron Cotruș semnează câteva poezii dintr'un ciclu viitor. Celelalte poezii mai slabe, mai ales cele semnate de d-na Crușev Florescu. Cronicile, ca întotdeauna, cu nerv și discutând probleme românești, sunt semnate de dd. Niță Mihai, Ovidiu Papadima și Nichifor Crainic.

GEORGE MIHAIL

CĂRȚI STRĂINE

HENRI DUVERNOIS: „L'HOMME QUI S'EST RETROUVÉ“

(Omul care s'a regăsit)

În jurul unui subiect în care, trecând de fantastic, d-l Henri Duvernois dezvoltă o filosofie a vieții, a acestei vieți atât de standardizate și totuși atât de complicată, autorul a țesut o admirabilă po-

vestire, admirabilă, din toate punctele de vedere. Astel, fantasticul, elementul acesta care învârtește imaginația, aducând înaintea ochilor minții priveliștile cele mai cu neputință, devine o introducere în această alegorie filosofică a îndemânatecului mânuitor al slovei marei Revoluții.

Omul care s'a regăsit, — Maxime — Fèlix Portereau — atingând șasezeci de ani, ajunge la la convingerea că „prea tânără lui amantă“ îl înșeală de zor și că, pe altă parte, toți prietenii lui și-au bătut joc de el. Avera lui nu-l împiedecă să se desguste de lumea aceasta josnică. Deacea primește propunerea unui inventator care plănuiește să-l trimită, într'un obuz minunat, cu viteza luminii, să vadă ce se petrece pe o altă planetă, depărtată.

Portereau se imbarcă și pornește spre spații nemărginite. Savantul nu prevăzuse, însă, un lucru: relativitatea einsteiniană... În virtutea acesteia, obuzul, întrecând iuțea luminii, străbătând câmpiile cosmice, urcă totodată de-alungul vremii, astfel, că după câțva timp ajunge să pună piciorul pe un pământ care nu este altul decât al Europei din 2 mai 1896. Regăsește, astfel, fermecătorul Paris de atunci „qui sentait le crottin et le lilas fané“, casa părintească, pe tatăl său, pe mama sa, sora, unchiul, lumea toată, mai tânără cu treizecișisase de ani. Mai mult încă, se regăsește pe sine, în fața unui adolescent vesel și fără griji.

Acum, din moment ce știe ce întorsătură au luat evenimentele pe care ceilalți le așteaptă încă, le va putea oare cruța, celor pe care îi iubește, greșelile, nereușitele, durerile pe care le-a cunoscut el?

Intr'adevăr, putem spune că d-l. Duvernios s'a servit din plin de fantastic naiv chiar, dar atât de bine brodat, atât de fericit dantelat, încât ajungi să privești momentele povestirii ca pe niște lucruri reale, negândindu-te un moment la neverosimilitatea lor.

Un fantastic necesar, în felul în care ni s'a prezentat, pentru e ne introduce în acțiunea care ne va da o soluție tot atât de neobișnuită. A reușit să ne dea, în felul acesta, intriga cea mai emoționantă și mai neobișnuită, într'o carte aleasă.

I N S E M N Ă R I

M E M E N T O

Cu acest număr de început de an, ne bucurăm că am putut porni din nou la drum pentru a duce lupta contra impotenților literaro-culturali, care caută tot felul de tertipuri spre a ne bârfi. Clica celor câțiva indivizi certați cu bunul simț, în ura și incapacitatea lor de a nu se putea impune pe un orizont mai larg, au pornit a lupta, nu fățiș, căci sunt lași și tocmai această lașitate le arată caracterul lor josnic.

Noi când am pornit la drum, am plecat pregătiți pentru îndeplinirea unei meniri, a unui cuvânt scris românește pe aceste meleaguri înstrăinate ale celor două Târnave, iar nu din snobism, cum au făcut alții, cari au căzut în drum, căci e greu urcușul azurat al slovelor scrise cu frânturi de suflet curat.

Numai oamenii dotați și cu caracter pot străbate în acest furnicar vițios și imbecilizat cu femei cocote, mai ales aici, în Mediașul tuturor relelor și a înstăriților meschini. Pe când idealistii, ori cari ar fi ei, mor în luptă sfântă, pe baricade, lași porniți numai pe distrugere, atacă pe la spate.

Dar va veni timpul când toți acești măgari publici, parveniți peste noapte în detrimentul intereselor românești, îi vom înfiera cu fierul infamiei la stâlpul dreptății viitoare.

Și trebuie să mai știe toți dușmanii, că noi, consolidați pe încrederea oamenilor de litere, ne vom urma drumul, purtând cuvântul departe, cât mai departe și vom deschide larg porțile citadelei de unde luptăm, pentru a da drumul oștilor de slove de a porni la atac, atât contra acelor cari vor să ne întoarcă cu un secol îndărăt, cât și în contra acelor care vor cădea în front de răutatea sufletelor lor, în luptă cu caracterele ferme de azi și de mâine.

MIHAIL AXENTE

ANUL LITERAR ARDELEAN

Scriu destul de târziu despre activitatea literară a anului trecut în Ardeal. N'am renunțat însă la acest

lucru, fiindcă în legătură cu scrisul ardelean se pun câteva chestiuni de interes vital, care deși prezente mai de mult, se pun astăzi cu o deosebită insistență.

O spunem dela capăt : anul literar 1936 în Ardeal, a fost slab. Cărți puține și fără însemnătate. Le vom nota mai jos. Am dori să știm însă cauza acestei lipse de literatură bună, a lipsei de creații mari. Scriitorii ardeleni mai vechi, rămași în ideologii semănătoriste, sunt tot atât de timizi să mai apară, ca tinerii încadrați în curente mai noi și cari nu găsesc momentul potrivit. Cert e însă ca literatura ardeleană trece printr'o criză. Credem că va fi scurtă și dorim aceasta. Dovada crizei e în lipsa totală de cărți și chiar cele care au apărut, cu excepția câtorva, vor rămâne simple titluri în cataloage.

Criza scrisului ardelean, care credem că provine și dintr'o eroare de temă, se va putea rezolva, măcar parțial, printr'o inspirație românească, aproape de pământul țării și de inima ei. Chiar înscrși în cataloage moderniste, chestie mai mult de formă tehnică, scriitorul ardelean trebuie să privească în jurul său. Ardealul, cu trecutul său tumultuos, cu prezentul său specific, poate procura nebanuite teme. Și întrebăm aci : unde e marea roman ardelean de după războiu ? Unde e marea frescă lirică prezentând flora și sentimentul ardelenesc ? Nu anticipăm prin aceasta un regionalism, ci numai o expunere a faptului ardelean.

Pe lângă problema scrisului, ca atare, se pune una de existență : o mare editură ardeleană. Pentru această idee militează mulți scriitorii ardeleni, având în considerare totală abstracție scriitorul provincial, pe care o săvârșesc editurile bucureștene. Soluția, deși nu o prevedem, trebuie, totuși, grabnic căutată. Credem că în chiar lipsa unei edituri în Ardeal, e și lipsa de cărți, scriitorii neavând unde să-și plaseze lucrările.

Un lucru bun pe care l-a adus acest an literar a fost înființarea unei Societăți a Scriitorilor români din Ardeal. Prin această societate, scriitorii se simt mai legați, își pot cere drepturile în mod oficial și pot activa mai intens și mai fructuos decât izolați. O primă activitate, pentru care străduiește d. Victor Papilian, președintele acestei societăți, sunt șezătorile literare în marile centre ardelenene. Desigur că tot acestei societăți

îi va reveni și datoria de a încerca înființarea unei edituri ardelenesti.

Dacă, în ceiace privește cartea izolată, anul a fost slab, nu acelaș lucru se poate spune despre revistele Ardealului, care sunt cele mai însemnate din țară, atât prin felul cum știu să-și impună ideologiile și colaboratorii, cât și prin desăvârșită ținută tehnică în care apar. Trecând prin *Pagini literare*, (Turda) *Familia*, (Orădea) *Gând Românesc*, (Cluj) și poposind în aceste modeste *Lanuri*, scrisul ardelean se arată viguros în proză, sensibil în poezie, obiectiv în critică, atribute ce ne îndreptățesc să socotim că criza de care vorbiam, e mai mult o întâmplare, care nu va rezista.

Trecem la notarea puținelor cărți ale anului trecut. Vom începe cu cea mai mare realizare filozofică, a d-lui Lucian Blaga din trilogia Culturii: *Orizont și stil* și *Spațiul mioritic*, prin care marele nostru scriitor ardelean intră definitiv în pantheonul filozofiei române moderne. O carte de proză filozofică ne-a dat Emil Cioran, *Cartea amăgirilor*. Dl. Al. Dima, dela Sibiu, a fost premiat de Fundațiile Regale pentru studiul său *Zăcămintele folclorice în poezia noastră contemporană*. Interesante prin redarea de documente și investigații istorice, sunt lucrările d-lui Ion Breazu, referitoare la *Literatura Tribunei*. Cu aceste titluri se termină proza mai însemnată.

Poezia a fost foarte redusă, cantitativ. A apărut într'un nou volum cu *Poeme de dragoste*, Ștefan Băciu, iar Mihail Axente a obosit, în calitate de editor, ca să apară *Plecarea spre legendă*, a celui ce semnează această cronică. Atât *Cântece de seară* de Grigore Bugarin, (Edit. Luceafărul, Timișoara) cât și *Peisagii și simfonii* de Lucian Costin, au fost sub cel mai elementar nivel. Dela Grigore Bugarin așteptăm o carte mare, fiindcă acest poet are posibilități.

Cu acestea se încheie tabloul de nume și titluri. Urăm scriitorilor ardeleni, tineri și bătrâni, inspirație și fecunditate, pentru realizarea unui prestigiu cât mai înalt al literaturii ardelenene.

GEORGE POPA

BIBLIOGRAFIE

Cărți:

Ion Manolescu: Odihna neagră, poeme, Edit. Unu.
Pompiliu Nicolau: Naționalismul Constructiv, Edit. Cugetarea. *Al. Lascarov Moldovanu*: Intoarcerea lui Andrei Pătrașcu, roman, Edit. Cugetarea. *Mircea Streinul*: Comentarii lirice la Poeme într'un vers de Ion Pillat. *Ion Breazu*: Bibliografia publicațiilor (1931-932)
Ion Breazu: Literatura Tribunei proză. *Ion Breazu*: Trei extrase din Dacoromania, Vol. VIII. *Toma Co-cișiu*: Metodul activ și creator în educație. *Emil Vora*: Floarea amară, poeme, Edit. Cruciada Romanismului. *Victor Papilian*: Fără limită, roman, Edit. Cugetarea. *Ion Aurel Manolescu*: Disc, Edit. Festival, Siliștra. *Aurel Marin*: Intrarea în pădure, Edit. Iconar. *Elisabeta Hențiu*: Valah, Edit. Gazeta Transilvaniei. *Paul Constant*: In litera legii, schițe, Edit. Provincia literară. *Paul Constant*: Râia, roman, Edit. Ramuri. *George Voevidca*: Căntece pentru Lu, Edit. Bucovina.

Reviste:

Revista Cursurilor și conferințelor, (I, 9-10, 11)
Ogorul școlii, (III, 3, 4, 5) Pagini literare (IV, 1) Iconar, (II, 5) Fruncea, (IV, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7) Clipa, (I, 5) Gând și slovă oltenească (I, 9, 10; II, 11, 12, 13, 14, 15) Eu și Europa, (II, 1) F. N. R. (Seria II, 7, 8) Catedra, (X, 91, 92) Festival, (I, 4-9) Spiritul vremii, (III, 1) Freământul școlii, (II, 8-9, 10-11) Front literar, (I, 8-10) Drum, (II, 4-5) Generația de mâine, (I, 2, 3) Satul, (VII, 74, 75) Familia, (Seria III, anul III, 9-10) Banatul literar, (II, 9-12) Gândul vremii, (V, 1) Pământul, (V, 149, 150, 151-152) Răsăritul, (XVIII, 9-10, 11-12, XIX, 1-2) Gândirea, (XVI, 2).

Ziare:

România nouă, Națiunea Română, Ardealul, Glasul Bucovinei, Acțiunea (Sibiu), Acțiunea Buzăului, Avântul, Gorjanul, Opinia, Graiul satelor, Cruciada, Suflet la graniță, Drapelul nostru, Scânteia, Minierul.

Dumăscu

Jarnă

BCC Cluj / Central University Library Cluj

Marius Bunescu

...pentru curtea Clarei

noastră, această fată frumoasă cu care eram singur, atât de igniat de ceilalți...

Singurătatea mi se relevă cu o putere imensă și asta câte altădată au fost trăite separat, pe bucați, s'au strâns în acea clipă, s'au lipit, acoperindu-mă sub acoperămintele lor materială...

Cu cine eram în prima zi de ninsoare, a anului trecut, m'am întrebat. Dar la nimic nu mi-ar fi folosit

BCU Cluj - Central University Library Cluj

Schweitzer-Cumpănă

La războiu

... Dar cum sunt eu Eugen? Am făcut toate...
... Tu ești o lucida, Lidia. Tu suferi pentru iubire...
... să suferi că m'ai iubit. În general fetele din dragoste...
... dar mijloc pentru a se mărita, tu iubești, pentru...
... dar gratuit, fapt poetic... Oare greșesc eu ceva?
... Nu, nu greșești, șopti emoționată, apucându-mi

... după un răsîmp de tăcere.
... Mi se pare că locuiești în casa asta. Te-ăș...
... să-mi arăți cărțile tale. Vreau să știu ce...
... ce ești tu. Dar știi că, Eugen. Imi promiți că...
... la nimic urât? Tiu, uite, în clipa asta să știu ce cărți ai putut citi...
... în viața ta. Simt că dacă nu mi-ăș îndeplini în...
... clipa asta, această dorință, aș muri, Eugen, aș muri...

MIHAIL CHIRNOAGA

L A N U R I

Anul IV.

No. 1

1937

S U M A R U L

RADU GYR: Baladă pentru cântăreț
CONSTANTIN-STELIAN: Personalitatea lui P. Cerna
VIRGIL CARIANOPOL: Cântec de noapte
I. MAICAN: Vis de departe
GEORGE POPA: Pentru o literatură românească
ION TH. ILEA: Popas în burgul răstignit
I. CH. SEVEREANU: Noapte nouă
I. URCAN: Refacerea generației
HORIA BOTTEA: Bătrânele (din Baudelaire)
MIHAIL CHIRNOAGĂ: Ninge pentru nunta Clarei
ION MOLDOVEANU: Destin; Duminică
N. LADMISS-ANDREESCU: Repaos la escadrilă
STEFAN BACIU: Cântec trist
MIHAIL AXENTE: Alt om

C R O N I C I

Oameni și opinii

CONSTANTIN-STELIAN: Panait Istrati; Caetul verde

Cărți

NICOLAE ALBU: Zece cuvinte ale fericitului Francisc din Assisi, de Mircea Streinul; Intrarea în pădure, de Aurel Marin; Mărgăritare înlăcrimate, de Balcys Valst; Întoarcerea lui Andrei Pătrașcu, de Al. Lascarov-Moldovanu; Literatura Tribunei, de Ion Breazu.

I. URCAN: L'homme qui s'est retrouvé, de Henri Duvernois

Reviste

GEORGE MIHAIL: Gândirea

Insemnări

MIHAIL AXENTE: Memento

GEORGE POPA: Anul literar ardelean

Reproduceri

G. LIMBĂȘAN: Casă veche din Mediaș (Coperta)

MARIUS BUNESCU: Iarnă

SCHWEITZER CUMPĂNĂ: La rășboiu

Bibliografie